

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**SEXUALITA MLADISTVÝCH A SEXUÁLNÍ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH
ŠKOLÁCH**

Bakalářská práce

Autor: Tereza Janatová
Vedoucí práce: Mgr. Patrik Hujdus

Olomouc 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Lesnici dne 3. 6. 2016

.....

Podpis autorky práce

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu své Bakalářské práce panu Mgr. Patriku Hujdusovi za jeho odborné rady a připomínky, které mi během psaní této práce poskytoval.

Děkuji celé své rodině a přátelům, za jejich velkou pomoc a podporu při studiu a při psaní práce.

V neposlední řadě pak děkuji všem mladým respondentům a respondentkám za jejich vyplněné dotazníky, bez nichž by práce nebyla úplná.

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Sexualita	8
1.1 Základní pojmy spojené se sexualitou	9
1.2 Pohlavní styk	12
1.3 Početí, těhotenství	13
1.4 Pohlavně přenosné nemoci	15
1.5 Ochranné antikoncepční prostředky	17
2 Historie sexuality	19
2.1 Doba prehistorická	19
2.2 Starověk	21
2.3 Středověk	23
2.4 Novověk	24
2.5 Tabuizace	25
3 Pohlavní, sexuální identita, orientace a projevy chování	28
3.1 Identita	28
3.2 Poruchy pohlavní identity	29
3.3 Orientace	30
3.4 Sexuální chování	31
3.4.1 Sexuální deviace	32
4 Sexuální výchova ve školách	34
4.1 Historie sexuální výchovy	35
4.2 Kurikulární dokumenty	37
4.3 Pedagog, jeho odbornost a kompetence	39
5 Sexuální výchova, společnost a rodina	41
5.1 Rodič a jeho přístup k sexuální výchově	42
5.2 Sexualita a výchova z pohledu náboženství	43
PRAKTICKÁ ČÁST	45
6 Vymezení předmětu průzkumu	46
6.1 Cíle průzkumu	46
6.2 Cílová skupina	46
6.3 Typy průzkumu	46

6.4 Plán realizace	47
6.5 Otázky v dotazníku	47
6.6 Metoda sběru dat a zpracování	48
7 Výsledky průzkumu	49
7.1 Shrnutí průzkumu	63
7.2 Diskuze	65
ZÁVĚR	68
ZDROJE	70
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM TABULEK	78
SEZNAM GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	80

ÚVOD

Sexualita je stále probírána z mnoha pohledů, úhlů, či názorů a každý z nich má svou představu o jejím vymezení. Sexualita člověka se odvíjí a utváří od jistých předpokladů, které jsou v jedné části života dány geneticky a v té druhé získávány okolními vlivy, názory a postoji. Do rukou rodičů je dán předpoklad, že svým dětem předají základní informace o životě, o dospívání, včetně sexuality a stejně tak i škola, která má doplňovat získané informace od rodičů.

Důležitá je nejen komunikace, ale i informovanost o sexualitě, mít základní znalosti, nebát se, nebo nestydět se zeptat na podstatné pojmy, směřovat tak sexualitu člověka k rovnoprávnějšímu a normálnímu jednání mezi různě sexuálně orientovanými lidmi, ke snížení počtu nakažených pohlavně přenosnými nemocemi, ke snížení potratovosti, k celkové prevenci proti zneužívání dětí, ale i k lepšímu sexuálnímu životu mezi partnery, k ucelenému přístupu v partnerském vztahu, včetně lásky a pochopení.

Teoretická část se zabývá charakteristikou a vymezením sexuality jako pojmu, který je pojímán z mnoha hledisek a kontextů, jehož součástí jsou určité pojmy, které se sexualitou úzce souvisí. V této části je také představena sexualita z historického kontextu, antikoncepční prostředky a její druhy, sexuální identifikace a orientace. Dále se zabývá vymezením a charakteristikou sexuální výchovy ve školách, součástí je vymezení této oblasti z pohledu kurikulárních dokumentů, jako jsou Školní vzdělávací program, Rámcový vzdělávací program, či Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále pak rozebírá osobnost pedagoga, který sexuální výchovu učí, jeho možnosti a organizaci výuky.

Praktická část se zaměřuje na vnímání, postoje a názory na sexualitu z pohledu mladistvých ve věku 14 a 15 let. Tato část práce formuluje odpovědi na otázky směřované k lásce, přátelství, sexuálnímu životu a k nejčastějšímu zdroji vyhledávání informací včetně názoru na samotnou výuku sexuální výchovy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Sexualita

„Latinsky *sexus* neboli pohlaví, nebo pohlavnost.“¹ Pokud chceme pochopit význam, musíme si uvědomit, co vše je se sexualitou spojené, co vše naši sexualitu ovlivňuje, kdo ji ovlivňuje a proč. Vše jde ruku v ruce s generací a s tím, jak jsme schopni o sexualitě mluvit a co dokážeme předat dál.

Vše začíná u rodiny, u rodičů tak, jak děti vedeme, jak a o čem s nimi mluvíme, vše se odráží na jejich osobnosti, v dospívání a během dospělosti.² Nejde tedy jen o jisté vysvětlení pojmu, ale o sdílení informací, o pocitech, o intimitě, o důvěře, to vše vede k výchově ke zdravému sexuálnímu životu. Snad nejlépe vystihuje definici zdravé sexuality Světová zdravotnická organizace z roku 1975: „Sexuální zdraví představuje takový souhrn tělesných, citových, rozumových a společenských stránek člověka jako sexuální bytosti, který obohacuje osobnost, zlepšuje její vztahy k lidem a rozvíjí schopnost lásky“.³

Školky a školy jsou dalším faktorem, který ovlivňuje naši sexuální stránku, informace, vztahy, vše, co nás během těchto let zaujme. Nejčastěji můžeme očekávat informace zaměřené na biologickou stránku, tedy popis pohlavních orgánů, jejich funkce, pohlavní styk, početí, porod, antikoncepce, pohlavně přenosné nemoci atd.⁴ V neposlední řadě je to společnost, která nás tímto směrem ovlivňuje, sociální vztahy, tak, jak nás lidé vnímají, jak vnímáme my je. Společenské normy, pravidla, hodnoty, co je a není správné, komunikace a předávání informací, vše přispívá k příznivému vytváření a formování osobních postojů a hodnot, které jsou předpokladem tolerance k druhým.⁵

Biologická stránka je tedy závislá pouze na plození dětí, důležitým aspektem je ale psychologická stránka, která má význam ve vztazích mezi lidmi. Vztah, i sexuální vztah, je projevem lásky, něhy, důvěry. Sexualitu můžeme také rozdělit na dva znaky, vnější, tedy to, co vidíme a co nás přitahuje, a vnitřní znaky, vlastnosti, pocity, emoce, tím se také lišíme od ostatních živočichů, díky tomu jsme schopni začlenit psychologickou stránku do sexuálního života.⁶ Můžeme tedy informovanost a pochopení sexuality brát jako prevenci, kdy špatné, či nedostatečné vnímání, nebo pochopení vlastní sexuality a sexuality ostatních může vést k nejružnějším formám zneužívání, sexuálních odchylek, poruch a deviací.

¹ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 999.

² Srov. Šilerová, L. *Sexuální výchova*. 2003, s. 16 - 17.

³ Srov. Zvítorický, M. (2007) Operační definice zdraví v oblasti lidské sexuality. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 5. 5. 2016].

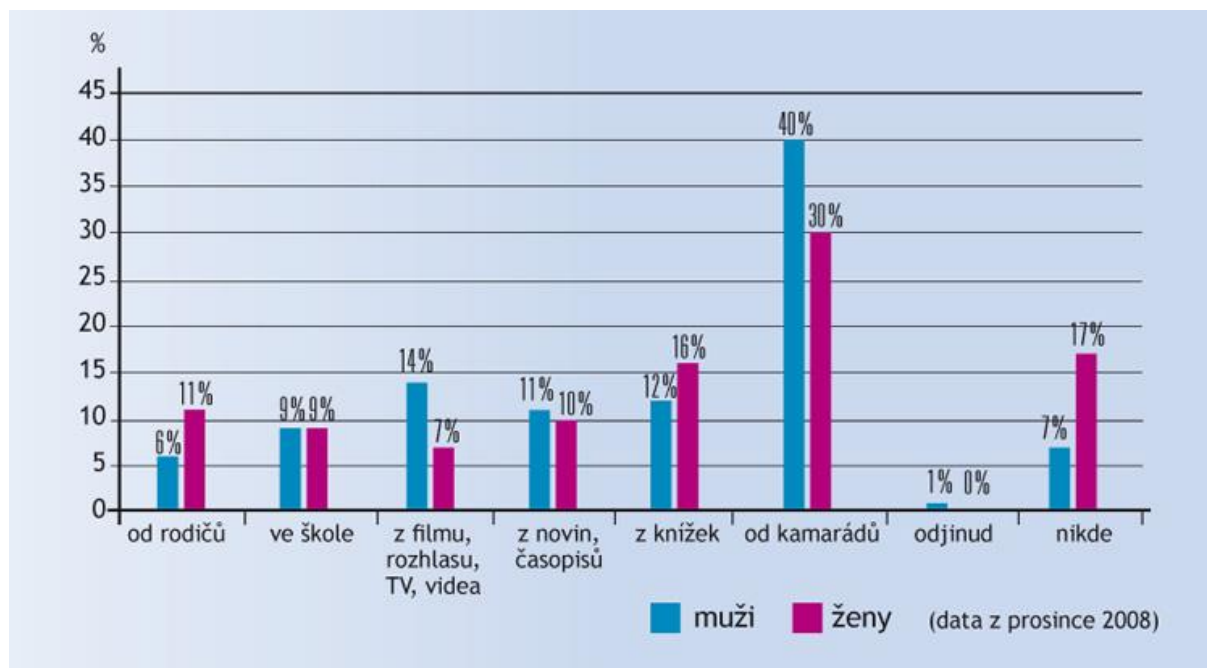
⁴ Srov. Šilerová, L. *Sexuální výchova*. 2003, s. 23 - 24.

⁵ Srov. Tamtéž, s. 17 - 18.

⁶ Srov. Košťálová, M. Lidská sexualita. In: *Zdravě.cz* [online]. [cit. 6. 5. 2016].

Z výzkumu, který realizovali prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D. a doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc. ze Sexuologického ústavu 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze, je patrné, že nejvíce informací o sexualitě získávají mladí lidé, nad 15 let včetně, od svých kamarádů. Získaná data současně ukazují, že 7 % chlapců a dokonce až 17 % dívek informace o sexualitě nečerpá nikde.

Graf č. 1 – Výzkum sexuálního chování v ČR: Zdroje informací o sexualitě, 2009.⁷

1.1 Základní pojmy spojené se sexualitou

„Všechno to raději o dva roky dříve než o pět minut pozdě.“⁸

Podle Mgr. Michala Knihy se označení sexualita používá jako synonymum, nebo jako přenesené slovo pro sex, tedy mít pohlavní styk. Se synonymem sexuality, erotikou je spojováno mnoho dalších pojmů, výrazů, které se velmi často zaměňují, nebo nejsou dostatečně vysvětleny či pochopeny.⁹

Vše souvisí se životem muže a ženy, dvou dospělých jedinců, kteří prošli zdravým tělesným a duševním vývojem a jsou tak připraveni na pohlavní život. Ovšem mnohdy to, co je mimo rámec standardů, je často tabuizováno, špatně vykládáno, pojmenovááno, nebo tomu prostě nepřidáváme dostatek důležitosti. Jak říká MUDr. Želmíra Herrová, důležitým

⁷ Srov. Weiss, P., Zvěřina, J. *Sexuální chování v ČR* [online]. [cit. 5. 5. 2016].

⁸ Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 1.

⁹ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita*. 2014, s. 19.

aspektem je, aby se už i malé děti dozvídaly, jak o normách, tak i o patologických stránkách sexuality.¹⁰ Doc. PhDr. PaedDr. Kamil Janiš, CSc. doplňuje, faktem zůstává, že získané vědomosti o sexualitě jsou nedílnou součástí primární prevence před pohlavně přenosnými nemocemi, jako je HIV/AIDS, ale i snižování věkové hranice při pohlavním styku, nežádoucí, nechtěná těhotenství, nebo před sexuálními deviacemi.¹¹

Informovanost veřejnosti je dle MUDr. Radima Uzla nejasná, upřesnění a ujasnění pojmů souvisejících se sexualitou je tedy důležitou součástí. Příkladem může být pojem sexuální výchova, která má sice v různých zemích odlišný název, ale celkem stejný význam a obsah. Sexuální pojmy jsou součástí nejen sexuální výchovy na školách, ale prakticky celého intimního života člověka. Orientace v pojmech nám dává určitou svobodu, ale zároveň zodpovědnost vůči sobě i ostatním.¹²

Aids: Smrtelné onemocnění způsobené virem HIV, které snižuje obranyschopnost organismu v těle člověka. Nemoc je spojená s postupným chátráním celého těla a s nádorovým onemocněním.¹³

Antikoncepce: Jde o ochrannou metodu při souloži, která zabraňuje početí. Antikoncepčních metod je mnoho. Příkladem může být přerušovaná soulož, nebo metody s použitím různých prostředků, pesar, kondom, nitroděložní tělísko, krémy, nebo pilulky.¹⁴

Děloha: Vnitřní ženský pohlavní orgán, umístěný mezi močovým měchýřem a konečníkem, kde se vyvíjí oplodněné vajíčko. Úzká část dělohy se nazývá děložní hrdlo, které ústí do pochvy.¹⁵

HIV: Virus, který vyvolává smrtelné onemocnění AIDS.¹⁶

Kondom: Prezervativ, jedná se o ochranný antikoncepční prostředek, který chrání před početím a před pohlavně přenosnými nemocemi při souloži.¹⁷

¹⁰ Srov. Herrová, Ž. Lidská sexualita. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 6. 5. 2016].

¹¹ Srov. Janiš, K. Představy veřejnosti o sexuální výchově. In: *Sborník referátů*. 2010, s. 48.

¹² Srov. Uzel, R. Sexuální výchova adolescentů [online]. [cit. 16. 5. 2016].

¹³ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 20.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 50.

¹⁵ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 198.

¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 348.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 513.

Masturbace: Také onanie, sebeukájení, ipsace, jedná se o autonomní na jiné osobě nezávislý sex.¹⁸

Orgasmus: Vzniká při souloži mezi mužem a ženou, jde o konečnou fázi, při které vzniká stupňované vzrušení, u muže znamená ejakulaci, tedy výron semene, spermatu, a u ženy výron poševního sekretu.¹⁹

Pohlavní orgány: Jde o ženské a mužské genitálie, orgány sloužící k rozmnožování a k sexuální aktivitě.

Pohlavní zralost: Zralost ukončená pubertou, tělesný vývoj umožňující sexuální život.

Pohlavní žlázy: Jedná se o ženské vaječníky, v nichž se tvoří ženské pohlavní buňky, vajíčka a mužská varlata, v nichž se tvoří mužské pohlavní buňky, tedy spermie.

Pochva: Ženský pohlavní orgán, kterým vyúsťuje děloha sloužící k porodu dítěte a k pohlavnímu styku.²⁰

Penis: Vnější pohlavní orgán muže, který slouží k vyměšování moči, spermatu a k sexuálnímu styku.²¹

Petting: Sexuální aktivita, která předchází sexuální styk, jedná se o sexuální stimulaci, masturbaci, dráždění a hlazení.²²

Promiskuita: Jde o nezávazný sexuální akt a časté střídání sexuálních partnerů.²³

Sexualita: Znamená pohlaví nebo pohlavnost, součástí sexuality je její prožívání, chování a vytváření pohlavních rolí.

Sexuální deviace: Také odchylky, úchylky, perverze, nebo parafílie, sexuální chování, jenž je zaměřováno na určité situace, objekty, nebo praktiky.

Sexuální výchova: Výchova, která směřuje k získání znalostí, dovedností, hodnot a morálních norem v oblasti vztahů a sexuálního života.

¹⁸ Uzel, R. *Mýty a pověry o sexu*. 1990, s. 69.

¹⁹ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 777.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 842 - 843.

²¹ Srov. Tamtéž, s. 813.

²² Srov. Tamtéž, s. 822.

²³ Srov. Tamtéž, s. 876.

Soulož: Také sexuální styk, či akt, koitus, penetrace, jde o pohlavní spojení mezi mužem a ženou.

Sperma: Nebo mužské semeno, bílá tekutina s charakteristickým pachem, která obsahuje mužské pohlavní buňky a je při pohlavním styku vyměšována ven z penisu.

Transsexualismus: Jde o silnou touhu stát se a být opačným pohlavím, přizpůsobení se pohlaví, které je pro danou osobu žádoucí.

Transvestitismus: Jedná se o sexuální deviaci, též parafilii, kdy se člověk rád převléká za opačné pohlaví, než sám je.²⁴

1.2 Pohlavní styk

Sexuální styk, soulož, či sex, nebo milování, slovo sex je jedním z nejvíce vyslovovaných a používaných, probouzí v nás potěchu, vášně, rozkoš, ale i lásku a porozumění. Mnohdy nejde jen o samotný akt, ale i o jinou formu sexuální útěchy, hlazení, líbání, petting, ale i masturbace, či onanie. Sexuální činnost je v našich fyziologických potřebách zařazována na třetí místo, hned za jídlo a spánek.²⁵ V životě člověka má velký význam první sexuální styk, který může další prožívání na dlouho ovlivnit.²⁶ Pohlavní styk se také nejčastěji zaměřuje, spojuje, či propojuje a to s láskou, vztahem, partnerstvím. Úzce spolu souvisí, ale každý pojem má svůj význam a nelze říci, že sex a láska je jedno a totéž. Jak uvádí Prof. Ing. Mgr. et Mgr. Peter Tavel, Ph.D. vývoj vztahu se dá pozorovat v pěti krocích:

- **Hledání podnětů**, tedy to, co se nám na druhém líbí.
- **Vytvoření kontaktu**, měla by o mne ta druhá osoba zájem?
- **Určování vlastností**, jaká ta osoba je, jaké má vlastnosti?
- **Budování intimity**, jak daleko se můžeme v daném vztahu posunout, k polibku, k sexu.
- **Udržení pouta**, zda chci s partnerem žít, zda s ním chci mít děti.²⁷

Následují čtyři fáze sexuálního aktu, tedy procesu, který uvádí Anne Hoopperová:

- **„Fáze Vzrušení,**

²⁴ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 999 - 1000.

²⁵ Srov. Kubík, J. *Sexualita bez tabu*. 2012, s. 10.

²⁶ Srov. Šilerová, L. *Sexuální výchova*. 2003, s. 14.

²⁷ Srov. Tavel, P. *Vybrané kapitoly ze sociální psychologie*. 2009, s. 86.

- fáze Penetrace, spojení,
- fáze Vyvrcholení,
- fáze Uvolnění.“²⁸

Jednou z podmínek před samotným aktem je tedy přitažlivost, která se odvíjí od atraktivitu muže a ženy, díky němuž jsou pro druhé pohlaví zajímavější, vzrušující a sexy, společně pak udávají výběr vhodného partnera.²⁹ Předně tedy vnímáme specifika pro nás na první pohled přitažlivá, vůni, tvar těla, rysy tváře, barvu očí, atd. Dalšími důležitými aspekty jsou zamilovanost, láska, dlouhodobý partnerský život, kdy v období lásky a porozumění jsme schopni již samotného sexuálního aktu, ovšem někdy je to i dříve. Důvodem je slast z fyzického potěšení, která je jednou z funkcí sexu.³⁰

1.3 Početí, těhotenství

Mýty opředeným tématem je početí, proces, kdy mužská zárodečná buňka, spermie, oplodní ženskou pohl. buňku, vajíčko³¹ a těhotenství, gravidita, stav budoucí matky od oplodnění, eventuálně zahníždění vajíčka do porodu dítěte.³² Přesněji, za jakých okolností žena může, či nemůže otěhotnět. Velkým významem pro lidstvo byl objev spermie roku 1677 A. van Leeuwenhoekem, ovšem dalších 150 let trvalo, než byla objevena a prokázána také ženská pohlavní buňka a to Karlem Ernstem von Baerem. Následně bylo roku 1877 pozorováno vniknutí spermie do vajíčka.³³ Proces oplození je zdlouhavý a náročný, ke spojení pohlavních buněk dochází při souloži v děloze ženy. Do ženského vajíčka většinou projde pouze jedna mužská spermie, ovšem, aby bylo oplození pravděpodobnější, je potřeba až 20 miliónů spermií.

²⁸ Hooperová, A. *Velká kniha o sexu*. 1999, s. 12.

²⁹ Srov. Tavel, P. *Vybrané kapitoly ze sociální psychologie*. 2009, s. 79.

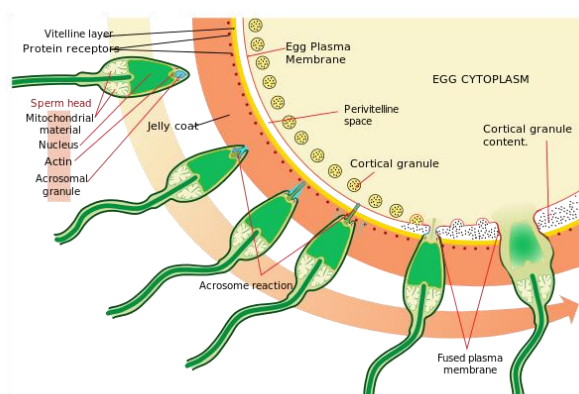
³⁰ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita*. 2014, s. 19.

³¹ Srov. Kočí, A. a kol. *Nové universum*. 2003, s. 837.

³² Srov. Tamtéž, s. 1128.

³³ Srov. Šrámková, T. *Sexuologie pro zdravotníky*. 2015, s. 16.

Obrázek č. 1 – Spojení spermie s vajíčkem³⁴

S početím a následným těhotenstvím jsou stále více spojovány umělé potraty, antikoncepce a plánované rodičovství. Roku 1914 bylo v USA založeno hnutí pro kontrolu plodnosti, a to díky zdravotní sestře Margaret Sangerové, která se domnívala, že je důležité, aby se samy ženy mohly rozhodovat, zda chtějí nebo nechtějí otěhotnět. Následně se roku 1928 díky E. Grafenbergovi rozšířilo používání nitroděložní antikoncepce.³⁵ Podle MUDr. Radima Uzla se tak v ČR za posledních 15 let snížil počet umělých potratů o celých 70 %, což je právě podmíněno rozvojem antikoncepce a antikoncepčních prostředků ve smyslu, že dochází k vyspělosti reprodukčního a sexuálního zdraví civilizace. Proto jsou snahy o oddělení potřeby rozmnožování a sexuality jedince tak rozsáhlé a staré jako samo lidstvo. Stejně je to s ovlivňováním plodnosti a s početím, dobrým příkladem je jeden z nejstarších antikoncepčních přípravků, který pochází ze starého Egypta, pokud žena nechce otěhotnět, musí si před souloží do pochvy vkládat krokodýlí trus. Pro dnešní dobu je to naprosto nereálné a naprosto nehygienické, na druhou stranu se můžeme setkat s lidmi, kteří raději dávají přednost babským radám a prostředkům sloužícím proti početí. I dnes jsou obecně rozšiřovány a propagovány tradiční metody a prostředky, jako je například využívání méně plodných dnů, měření bazální teploty v pochvě, či přerušovaná soulož.³⁶

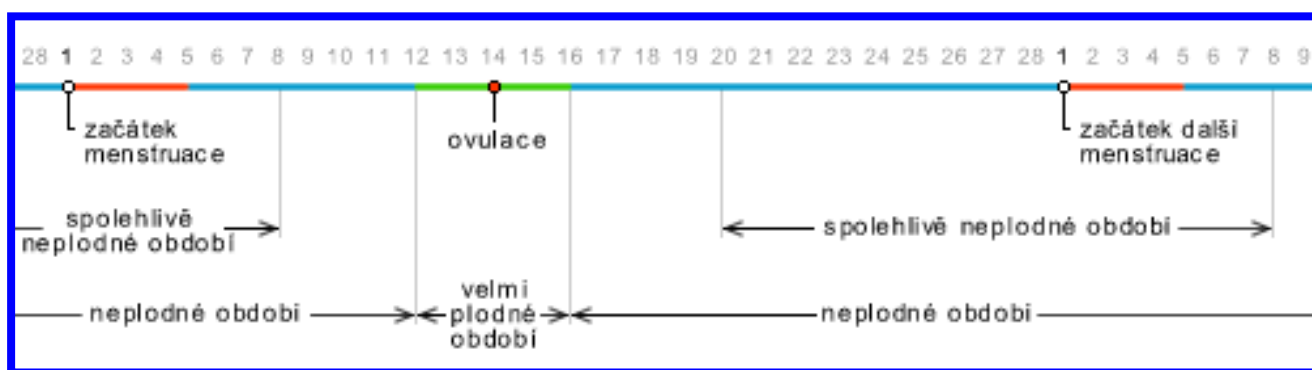
Během měsíčního cyklu, který běžně trvá 28, až 30 dní je dáno období, kdy je žena plodná, tedy dny, kdy je větší pravděpodobnost, že otěhotní. Určení plodných, nebo naopak neplodných dní lze vymezit díky přehledu mezi dvěma menstruačními cykly ženy.

³⁴ Srov. Šípek, A. Oplození. In: *Genetika - Biologie* [online]. [cit. 17. 5. 2016].

³⁵ Srov. Šrámková, T. *Sexuologie pro zdravotníky*. 2015, s. 17 - 18.

³⁶ Srov. Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 8 - 9.

Obrázek č. 2 – Plodné a neplodné období³⁷

1.4 Pohlavně přenosné nemoci

Sexuálně přenosné nemoci jsou všechny infekční nemoci přenosné pohlavním stykem, ať už vaginálním, orálním, či análním stykem, kdy projevy většiny nemocí jsou rozeznatelné na genitáliích.³⁸

Syfilida, příjice, je jednou z prvních závažných, sexuálně přenosných chorob bakteriálního typu, díky francouzským vojákům se jí říkalo Francouzská nemoc. Bohužel díky špatné, nebo téměř žádné hygieně byla přenositelná i bez pohlavního styku, ústy a konečníkem.³⁹ Probíhala ve 3 stádiích, na začátku se projevovала velkými, méně bolestivými vředy na genitáliích, které se zprvu zahojily, následně se po těle začala objevovat syfilitická vyrážka, která měla různý charakter. Nakažený člověk žil se syfilidou několik dalších let, během nichž docházelo k poškození orgánů a ke smrti. Dnes se Syfilis léčí již v první fázi a to klasickým penicilinem.⁴⁰

Kapavka, gonorrhoea, její průběh je hlavně u žen zaměřován s obyčejným nachlazením, nebo s kvasinkovým onemocněním pohlavních orgánů. Bývá mírnější, a proto častěji uniká pozornosti. Vyvolává hnisavé záněty v močovém ústrojí a v genitáliích, postihuje také konečník a oční spojivky. Neléčená forma má nedozírné následky, jsou postiženy klouby, obličejová část, hltan, hrozí neplodnost i otrava krve.

Chlamýdie jsou dnes jednou z nejrozšířenějších a nejčastějších onemocnění přenosné pohlavním stykem. Jde o infekci, která je velmi špatně zjištělná a je často spojená s kapavkou. Častým projevem je oční nákaza, také nazýván trachom.

³⁷ Plodné a neplodné dny. In. *Sexus - Informace o lidské sexualitě* [online]. [cit. 17. 5. 2016].

³⁸ Srov. Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 8.

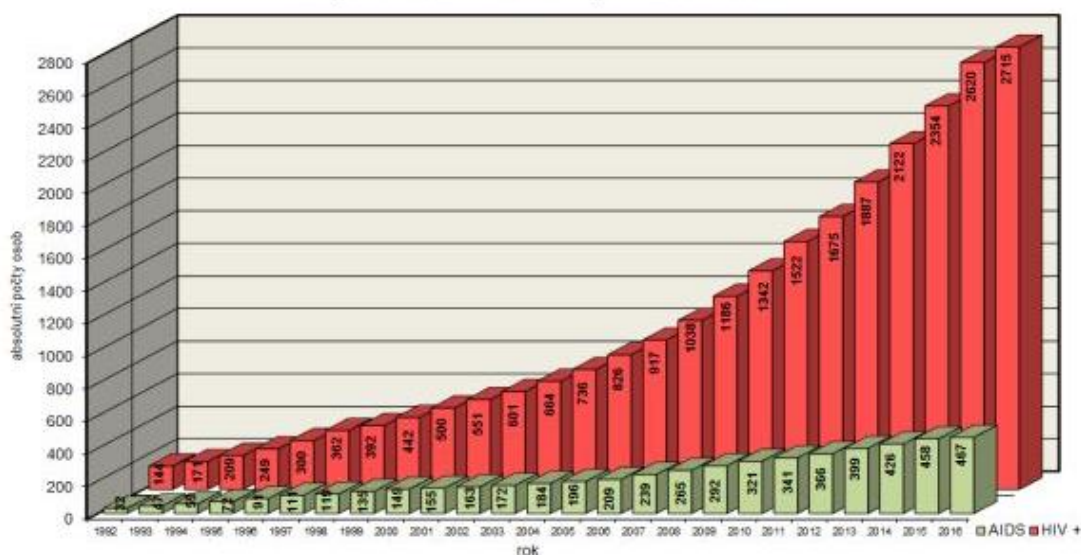
³⁹ Srov. Šrámková, T. *Sexuologie pro zdravotníky*. 2015, s. 16.

⁴⁰ Srov. Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 8 - 9.

HIV/AIDS, také syndrom selhání imunity, pohlavně přenosná choroba virového typu, projevuje se selháním obranyschopnosti organismu. Její začátek je takřka bez příznaků s velmi dlouhou inkubační dobou. Původcem je virus HIV, který se nachází v krvi, spermatu a poševním sekretu. Největší riziko představují promiskuitní jedinci, kteří stále střídají neznámé, sexuální partnery, rizikem jsou také homosexuální muži a narkomani. V současnosti existují pouze léky na oddálení nemoci, ne na její vyléčení.⁴¹

Aktuální statistika k březnu 2016, kterou udává Národní referenční laboratoř pro AIDS ve státním zdravotním ústavu v Praze, ukazuje počet osob s pozitivním virem HIV v krvi, celkem tedy 2. 715 lidí, z toho bylo u 467 osob již zjištěno onemocnění AIDS. Graf také ukazuje ohromující nárůst nemocných od roku 1992, až po současnost.

Graf č. 2 – HIV a AIDS v ČR, kumulativní údaje, stav k 31. 3. 2016, Národní referenční laboratoř pro AIDS v SZÚ Praha⁴²

Karcinom děložního čípku, virus HPV, jedná se o nejčastější nádorové onemocnění u žen. Průběh karcinomu, rakoviny provází změny na děložním čípku, je tedy dobře zjištěitelný při preventivních, pravidelných kontrolách u gynekologa. Léčba je dána rozsáhlostí onemocnění a řeší se operativně, kdy se odstraní ta část děložní tkáně, která je postižená.⁴³

⁴¹ Srov. Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 10 - 11.

⁴² Statistiky HIV a AIDS. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 5. 5. 2016].

⁴³ Srov. Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 11 - 12.

Hepatitidy, zánět jater, nebo žloutenka, původcem hepatitidy je celá řada mikrobů kolem nás, její průběh je provázen nevolností, nechutenstvím, ztmavnutím moči, celkovou únavou, zvětšením jater. Dělí se na akutní a chronickou, kdy chronická forma představuje velké riziko pro trvalé a vleklé onemocnění jater. Hepatitida se dále dělí na typy: hematotropní viry, které se označují velkými písmeny v abecedě A, B, C, D, E, kdy nejčastější jsou typ A přenášející se potravinami, vodou, fekáliemi a nedostatečnou hygienou. Průběh je mírný a symptomy často samy odezní, u tohoto typu je možné očkování. Typ B je přenosný krví, pohlavním stykem, při porodu z matky na dítě, nebo injekční stříkačkou, více jak 90 % nakažených osob se vyléčí. U chronických jedinců se může objevit cirhóza, či rakovina jater, zde je také možné očkování. Typ C je také přenosný krví a pohlavním stykem, při porodu z matky na dítě, nebo injekční stříkačkou, u více jak 80 % nakažených osob hepatitidou se jedná o chronické onemocnění, tedy infekci. U 20, až 30 % pacientů se objeví cirhóza a u 4, až 8 % se objeví rakovina. Dalšími typy pohlavně přenosných chorob jsou parazitická onemocnění, jako je například svrab a plísňová onemocnění Kandidóza a kvasinková onemocnění.⁴⁴

1.5 Ochranné antikoncepční prostředky

Dle Světové zdravotnické organizace (WHO) je nejúčinnější antikoncepcí a zároveň prevencí zdrženlivost.⁴⁵ Ale jak informuje MUDr. Radim Uzel, v dnešní moderní době ovšem nelze očekávat jistou zdrženlivost v sexuálních aktivitách. Bohužel i dnes je dáno, že bezpečný sex a zodpovědnost v intimním životě zůstává takřka bez odezvy.⁴⁶

Nejdostupnějším a nejúčinnějším ochranným prostředkem proti pohlavně přenosným chorobám, včetně početí a to celosvětově, zůstává kondom, či prezervativ. Zdravotní, ochranná pomůcka vyrobená z latexu, nebo polyuretanu. Jedná se o takzvaný bariérový antikoncepční prostředek, který se nasazuje na mužský penis před zahájením soulože, jenž zabraňuje početí, tedy, aby se sperma vůbec do pochvy dostalo. Zároveň brání přenosu pohlavních chorob, a to nejen HIV, ale i hepatitidy typu A, B i C, nebo syfilidou.⁴⁷ Efektivita prezervativů v prevenci otěhotnění a přenosných nemocí je až 98 %, vše ovšem závisí na správnosti, kvalitě a v důsledném používání kondomu. Kvalitní a testované prezervativy

⁴⁴ Srov. Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 12 - 14.

⁴⁵ Srov. MŠMT. *Výchova k sexuálnímu zdraví a zdravému životnímu stylu* [online]. [cit. 29. 5. 2016].

⁴⁶ Srov. Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 12.

⁴⁷ Srov. Jedlička, J. a kol. *Krátký odborný návod dostatečně odpovědným milencům*. [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 4 - 5.

odpovídají normě ISO 4074, objemově vydrží více, jak 12 l vody, 30 l vzduchu a lze je natáhnout na 7, až 8 násobek své délky.⁴⁸

První kondomy jsou známy již ze starověkého Egypta, používaly se vlněné pochvy, které nejen že zabráňovaly početí, ale měly ochránit i před pohlavními nemocemi, jako byla syfilida. Naopak Číňané raději sáhli po hedvábí, které bylo napuštěné ve vonném oleji.⁴⁹ Významným posunem a novodobou podobou kondomu byl patent výroby plátěného obalu na penis, o který se zasloužil Ital Gabrielle Fallopius v 16. století. Myšlenkou v první řadě bylo ochránit před nemocemi, až 18. století přineslo prezervativu druhou možnost použití, a to proti početí.

Podobu, jakou má kondom dnes, tedy latexovou, vyráběnou z kaučukovníku, známe díky Charlesi Goodyearovi, který roku 1839 objevil jeho vulkanizaci. Výroba byla zahájena roku 1844 a roku 1861 byla v USA představena první reklama na prezervativy. Ta mezi lidmi způsobila velký boom v systému ochranných antikoncepčních prostředků ve světě. Protějškem mužského kondomu se stal ženský kondom, femidiom, tedy latexový prezervativ, který se pro ochranu zasouvá do dělohy.⁵⁰ Dělení jednotlivých typů antikoncepčních prostředků a metod je zobrazeno v tabulce.⁵¹

⁴⁸ Srov. Jedlička, J. a kol. *Krátký odborný návod dostatečně odpovědným milencům*. [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 29 - 30.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 7.

⁵⁰ Srov. Barták, A. *Antikoncepce*. 2006, s. 34 - 35

⁵¹ Příloha č. 1 – Tabulka antikoncepčních metod.

2 Historie sexuality

Sexualita je tím nejstarším pudem, ať už z pohledu lidské bytosti, tak i z pohledu zvířete. Rozdělení sexuálního pudu člověka a zvířat je zásadní myšlenkou, sexuální život a apetit zvířat je poněkud spořádanější a klidnější než u člověka, z toho je patrné, že u zvířat je sex. pud dán rozmnožováním, zachováním svého rodu a druhu. Zvímřatům je dána milostná předehera, námluvy, flirtování, při kterém spousta druhů září nejrůznějšími barvami, či tancují, nebo zpívají. Nevidíme zde vynucování sexuálního aktu, přepadávání, znásilnění, pouze člověku je dáno tohle privilegium.⁵²

Napříč staletími se sexualita vyvíjela nejrůznějším způsobem, je protkána a spojována s mnoha souvisejícími obdobími člověka, jako je manželství, láska, partnerství. Také proto byl a je sexuální život brán z mnoha pohledů, či kontextů historického, politického, společenského, ekonomického, nebo náboženského, ale i z rozdílu míst, kde člověk v dané době žil či žije, nebo jaké měl či má postavení.⁵³

2.1 Doba prehistorická

Pravěk je nejdelší a nejstarší epocha lidstva, započatá člověkem a končící vznikem prvních států a písmem. Pro tuto epochu proto neexistují žádné písemné památky. O životě a sexualitě člověka během pravěké epochy nám tedy podávají informace a znázorňují umělecké výtvořy, sošky, kosterní pozůstatky, nebo nástroje používané v dané době.⁵⁴

Důležité bylo zejména zobrazení a postavení ženy.⁵⁵ Model života, zrození a plodnosti. Nejstarším a nejdokonalejším zobrazením, je Věstonická Venuše nalezená v Dolních Věstonicích u Mikulova, její stáří se odhaduje na 29 000 let. Na této sošce lze vidět propracovanost a detail celého těla, který představuje ženu kyprých tvarů se zřejmým sexuálně erotickým významem.⁵⁶ Dalším typickým zobrazením je Willendorfská Venuše nalezená v Rakousku, jejíž stáří je odhadováno na 25 000 let. Jde též o zobrazení ženy, pro kterou jsou charakteristické velké prsy, boky a stehna. Tyto znaky převyšují nad zobrazením hlavy a paží, které buď chybí, nebo jsou jen naznačeny.⁵⁷

⁵² Srov. Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. 1992, s. 7.

⁵³ Srov. Otis - Cour, Z. *Rozkoš a láska ve středověku*. 2002, s. 10 - 11.

⁵⁴ Srov. Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. 1992, s. 7.

⁵⁵ Srov. Padych, J. *Pravěké ženy a jejich velké tajemství*. 2013, s. 5.

⁵⁶ Srov. Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti 3*. 2000, s. 19 - 20.

⁵⁷ Srov. Parker, G. *Světové dějiny v obrazech*. 1995, s. 26 - 27.

Obrázek č. 3 – Věstonická Venuše⁵⁸

Obrázek č. 4 – Venuše z Willendorfu⁵⁹

Sexualita člověka souvisela v pravěku hlavně s rodinou, se stavem klanu, rodu a s postavením jednotlivých členů. Lidé žili v takzvaných hordách, ve kterých sice platila jistá forma sexuálního vlastnictví druhé osoby, ale do jisté míry byl sex praktikován i bez ohledu na příbuzenské vztahy. Později se začalo objevovat skupinové manželství, mnohoženství, či

⁵⁸ Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti* 3. 2000, s. 19.

⁵⁹ Jeřábek, T. *Pravěk Velká Morava*. In: *Vývoj umění na Moravě od počátku do současnosti* [online]. [cit. 18. 5. 2016].

mnohomužství, soužití bylo hlavně dáno dobou a podmínkami, kdy mnohoženství se uplatňovalo pouze v době válek pro nedostatek mužů, kteří válku nepřežili.⁶⁰

K velkým změnám mezi mužem a ženou začalo docházet v období, kdy lidé přešli od lovu k chovu. Chov zvířat sebou přinášel mnohá nová poznání, například rozmnožovací proces, doba těhotenství u daných zvířat, způsob porodu, apod.⁶¹ Hlavní změnu pozorovali při stále se opakujícím připouštění příbuzných zvířat, kdy se genetické dispozice postupně degenerovaly a deformovaly. Z toho důvodu byla během několika let, téměř všude na světě, zavedena zásada exogamie, tedy zásada, která zahrnovala přísný zákaz sexuálního styku, včetně jakýchkoliv sexuálních aktivit a manželství mezi příbuznými rodu, či klanu.⁶² Základem byl rozvoj mezilidských vztahů, vývoj schopností a dovedností. Posunem byl vývoj lidského jazyka, řeči, která postupně napomáhala při sociálních vztazích mezi lidmi v klanu, v tlupě. S komunikací se začal rozvíjet i morální pohled člověka a s tím i dodržování jistých pravidel soužití.⁶³

2.2 Starověk

Období prvních států, obydlených údolí, vznik písma a následné komunikace. Starověk s sebou přinesl nejen nový způsob života, ale i nový začátek. Člověk byl schopen zakládat nové vesnice, nové komunity i nová náboženství, začalo se žít v jasně rozdělených rolích, kdy se muž staral o dobytek a o lov, žena byla tou uchovávatelkou potravy, pečovatelkou o domácnost a o děti.⁶⁴ S tím se ale začal tvořit jakýsi model rodinného krbu, kdy se žena postupně stávala majetkem svého muže, a to se všemi omezeními a podmínkami. Nevěra ze strany muže byla naprosto tolerována, ze strany ženy naopak tvrdě trestána.⁶⁵

Sexuální aktivita byla u obou pohlaví dána postavením, vrstvou, původem, či rodinným stavem. Například u královských, panovnických rodin se zásady exogamie a monogamie příliš nedodržovaly, důvodů bylo několik, kvůli zachování svého královského rodu, ale i proto, že si tento styl života mohli finančně dovolit.⁶⁶ Ve střední vrstvě byla žena brána spíš, jako přítěž, muž byl tím, kdo vydělával peníze a tak živil rodinu. Vše tedy záviselo na příjmech muže, zda si mohl, či nemohl dovolit další ženy. Sexuální život u nejnižších vrstev

⁶⁰ Srov. Padych, J. *Pravěké ženy a jejich velké tajemství*. 2013, s. 6.

⁶¹ Srov. Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. 1992, s. 12 - 13.

⁶² Srov. Padych, J. *Pravěké ženy a jejich velké tajemství*. 2013, s. 6 - 7.

⁶³ Srov. Hart - Davis, A. *Dějiny: Velký obrazový průvodce historií lidstva*. 2009, s. 20 - 21.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 38.

⁶⁵ Srov. Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. 1992, s. 14 - 15.

⁶⁶ Srov. Tamtéž, s. 16 - 17.

byl ovlivněn chudobou, vydržování si více žen nebylo možné. Z toho důvodu byla sexualita u obyčejných lidí jiná, obyčejná, svobodná, lidé se sblížovali při práci na polích, při vesnických tancovačkách a pro milostné aktivity nejčastěji používali louky a kopky sena.⁶⁷

Sexualita se postupně iniciovala do stavu institucí, které s sebou přinesly další normy a pravidla. Jedním z nich bylo manželství. Následně se začal oddělovat manželský sex od toho předmanželského, svobodného a nakonec i láska od zamilovanosti a chťiče. Z manželství se stalo řešení pro regulaci lidské sexuality tak, aby vše podléhalo morálním normám, tedy alespoň na první pohled.⁶⁸ I nadále mělo soužití dvou lidí spíše vlastnický charakter. Muži na vyšších postech měli dobyvačné, nadřazené vlastnosti, které si s sebou přinášeli i do manželství, sexuálního života i do rodiny.

Ve starověké Číně byl tím hlavním otec, muž, jehož majetkem byla celá rodina včetně pozemků a domu. Rozhodoval o životě a smrti svých dětí i ženy, své potomky mohl bez milosti trestat a také prodat. Manželství dcer a synů bylo vždy dohodnuté podle představ otce a snoubenci se viděli až v den sňatku, takže vzájemná přitažlivost či láska zde ve většině případů nebyla na místě. Podle toho vypadal i jejich sexuální život, byl dán plozením potomků a závisel na muži, žena musela být po vůli a vždy připravena na sexuální styk dle mužova přání. Poslušnost manželky byla na prvním místě, bez dovolení muže nesměla odejít z domu. Pokud odešla, mohl ji muž prodat jinému jako souložnici.⁶⁹

Naopak ve starověkém Egyptě bylo vše svobodnější. Čtila se jak rodina, tak i intimní a sexuální život. Život se odvíjel od uctívaných bohů, každý Egyptan se musel řídit mravním řádem tehdejší společnosti. V těchto zákonech je dáno, že muž musí milovat a ctít svoji ženu a rodinu. Svazek mezi nimi byl rovnocenný a měl trvat nejen po celý život, ale i po smrti. Ve vysokých kruzích se propagovaly jak polygamie, tak i sexuální a manželské incestní svazky mezi blízkými příbuznými.⁷⁰ V Egyptě se erotika odehrávala prakticky všude, ve větších městech, se začaly zřizovat nevěstince a veřejné domy, kde probíhaly sexuální aktivity mezi prostitutkami a muži většinou z vyšších vrstev.

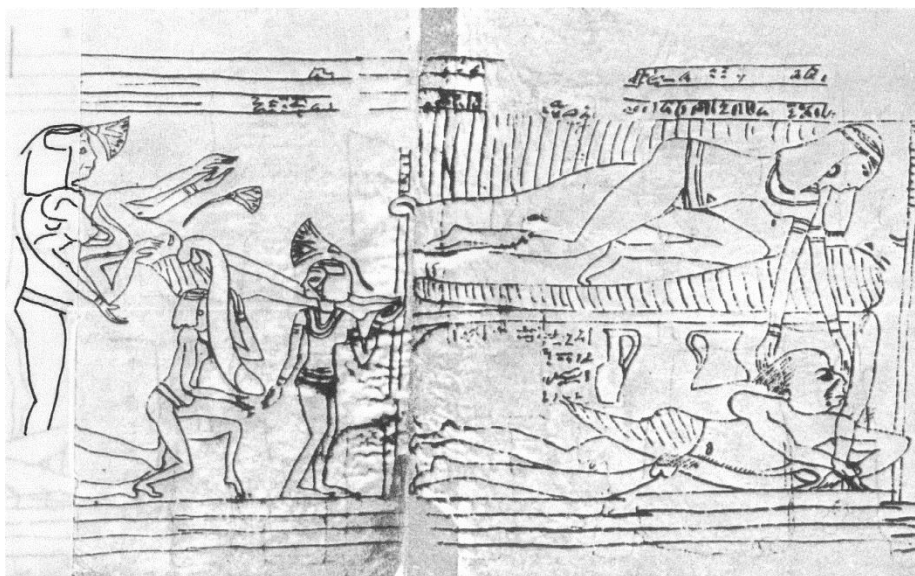
⁶⁷ Srov. Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. 1992, s. 17.

⁶⁸ Srov. Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky I*. 2007, s. 236.

⁶⁹ Srov. Kostka Neumann, S. *Dějiny ženy*. 2000, s. 312.

⁷⁰ Srov. Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky I*. 2007, s. 435 - 444.

Obrázek č. 5 – Scéna z nevěstince⁷¹

2.3 Středověk

Epocha, u které je její časové vymezení poněkud složité, většinou se uvádí 5. století po Kristu, do objevení Ameriky roku 1492. Partnerské a sexuální změny v tomto období souvisely převážně se společenským, ekonomickým a institucionálním posunem, a to z důvodu spojení a vytvoření nových kultur a říší. Křesťanství a její tradice způsobily jisté reformy spojené s manželstvím.⁷²

Středověk byl typický pro svou neslučitelnost lásky a manželství, které bylo dle ekonomického, nebo politického důvodu domluvené předem.⁷³ Dle Neumanna křesťanství sice zrovnoprávnilo muže a ženu, ale až po smrti. Církev se snažila co nejvíce povznést rodinu a její zásady, morálku a morální život, ale význam ženy a matky tak nějak zneuctila, zlehčila. Předně byli zdůrazňováni muži a jejich vlastnosti a ctnosti jako statečnost, hrdost, velkolepost. Ženskými ctnostmi byly pokora, odříkání, mírnost a poslušnost, od toho se pak odvíjelo ono manželství, láska, sexuální i rodinný život.⁷⁴ Středověk bylo období plné nesmyslného násilí, které bylo hlavně zaměřené na sexualitu, na sex, jedním byla i legální forma znásilnění, tedy právo první noci, kdy měl panovník právo na první pohlavní styk s jakoukoliv novomanželkou svého poddaného, během její svatební noci.⁷⁵ S pozdním středověkem se rozvinulo přesvědčení o slučitelnosti lásky, manželství a sexu. Zamilovaní se

⁷¹ Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky I.* 2007, s. 455.

⁷² Srov. Otis - Cour, Z. *Rozkoš a láska ve středověku.* 2002, s. 10 - 12.

⁷³ Srov. Tamtéž, s. 117.

⁷⁴ Srov. Kostka Neumann, S. *Dějiny ženy.* 2000, s. 321 - 322.

⁷⁵ Srov. Kostka Neumann, S. *Dějiny ženy.* 2000, s. 1069 - 1070.

tajně brali a manželská láska byla opěvována a přijímána, příkladem může být názor Tomáše Akvinského: „Manželství je nejvyšší formou přátelství a zahrnuje v sobě všechny druhy lásky.“⁷⁶

2.4 Novověk

Epocha, pomyslně započata objevením Ameriky roku 1492 a končící 1. světovou válkou roku 1918. Konec středověké doby, byl řekněme revoluční, ať už z pohledu objevených zemí, vědeckých výzkumů, filozofických směrů, či rozvojem mnoha náboženství, které znamenaly mnoho dobrého i zlého. Příkladem může být Anglie, která se díky vzpurnému králi, Jindřichu VIII., odlučuje od římskokatolické církve a zakládá svou vlastní, Anglikánskou církev, to vše kvůli ženě, tedy sexuálnímu chtíči a tužbě po následníku.⁷⁷

Objevení nových kontinentů znamenalo výměnu mnoha produktů, plodiny, obilniny, zvířata, apod. Díky tomu se změnily stravovací návyky celé Evropy a Asie. Dovoz tabáku a hlavně kakaa, ze kterého se následně vařila čokoláda, změnily lidskou zábavu prakticky ze dne na den, její afrodisiakální účinky se začaly používat při milostných hrách i pro zpestření běžného dne. Stinnou stránkou této výměny bylo zatažení nejrozumnějších nemocí na americký kontinent, neštovice, záškrť, spalničky, černý kašel, nebo tyfus. Následkem byl velký úbytek původního obyvatelstva. Ze 40 miliónů obyvatel přežilo pouhých 10, až 30 %, to vyvolalo nedostatek pracovní síly a přispělo tak k obchodu s otroky. Do Evropy se naopak dostala jedna z nejvážnějších nemocí, syfilis.⁷⁸

Jak říká Richard van Dulmen, sexualita je především vytvářena lidmi, jako kulturní fenomén, který podléhá určitým změnám. Novověk si v tomto směru prošel velkými změnami zaměřenými hlavně na vztah k tělu, lásce, erotice a intimitě. Začátek 16. století se ještě nesl ve znamení svobodného vyjadřování, lidé se v řekách koupali nazí, nevěstince byly veřejným, volně dostupným místem a otevřená sexualita byla řekněme denním chlebem. Od 18. století bylo naopak vše tabuizováno, potlačováno a lidským tělem se pohrdalo, morální politika státu a církve se střetla s lidskými potřebami a tím došlo ke komplexnímu potlačení všech tužeb a erotických přání člověka.⁷⁹ Pohlavní styk byl tolerován pouze mezi církví sezdanými lidmi,

⁷⁶ Otis - Cour, Z. *Rozkoš a láska ve středověku*. 2002, s. 128.

⁷⁷ Srov. Hart - Davis, A. *Dějiny: Velký obrazový průvodce historií lidstva*. 2009, s. 222 - 225.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 232 - 233.

⁷⁹ Srov. Dulmen, R. *Kultura a každodenní život v raném novověku*. 1999, s. 191.

tedy v manželství, předmanželský sex byl nenormálním, zahanbujícím, pohoršovaným a diskriminovaným aktem.⁸⁰

Po roce 1900 se sexualita a sexuální život nese ve znamení vědeckých výzkumů, průzkumů a stává se z ní samostatný vědní obor. Prof. Josef Hyníe byl jedním z prvních odborníků, kteří stáli za rozvojem sexuologického oboru u nás, založil Českou sexuologickou školu a dlouhých 39 let vedl Sexuologický ústav v Praze. Jeho přínosem byla sexuální výchova a sexualita z pohledu medicíny, či postoje veřejnosti vůči homosexuálům a transsexuálům. Příkladem může být jeho kniha *Sexuální život a jeho nedostatky* vydaná roku 1941.⁸¹ Dále pak Sigmund Freud, lékař a zakladatel psychoanalýzy, jehož myšlenka spočívala v nalezení pudových (sexuálních) příčin psychických potíží u člověka. Uveďme například jeho knihu *Výklad snů* vydanou roku 1900, která sice neměla příliš velký ohlas, vše se ale změnilo po první světové válce, kdy se Freud stal členem vyšetřovací komise, kterou jmenovala Rakouská vláda roku 1920, a to z důvodu týrání lidí na psychiatrickém oddělení Vídeňské nemocnice. Tohle členství ho paradoxně vyzvedlo na vrchol, následně se jeho psychologické teorie, studie hysterie a sexuality staly věhlasnými, různě interpretovanými a překládanými do několika jazyků.⁸²

2.5 Tabuizace

Podle Mgr. Knihy je slovo Tabu, rozdělené na TA, znamená označovaný a PU, jako silný, zakázaný, či posvátný, označení toho, co je ve společnosti nedovolené, o čem se nemluví, nebo o čem se nesmí mluvit, něco posvátného, co by nemělo být porušováno.

Lze jej dělit na tabu trvalé, které trvá po celý život člověka, příkladem je tabu incestu mezi příbuznými. Dočasné, jenž se zaměřuje na určité jednání v daném období lidského života, například pohlavní styk v období menstruace. Vzhledem k této problematice je důležité si vymezit pojem normální sexuální chování.⁸³ Jedná se o „Takový způsob sexuálních aktivit (jak s ohledem na to, co dělat, tak s ohledem na to, s kým to dělat), které je ve společnosti považováno za obvyklé, neproblémové, normální.“⁸⁴

Témata, zaměřována na lidskou sexualitu byla a jsou stále často tabuizována, není výjimkou, že lidé reagují vyděšenými pohledy, či se vyjadřují pološeptem, nebo dávají různá pojmenování mužským a ženským intimním partiím. Univerzálnost tabu je tedy dána tím, co

⁸⁰ Srov. Šrámková, T. *Sexuologie pro zdravotníky*. 2015, s. 16.

⁸¹ Srov. Kavka, F., Petráň, J. *Dějiny Univerzity Karlovy 1918 - 1990*. 1998, s. 112 - 114.

⁸² Srov. Mikota, V. a kol. *150 let od narození Freuda*. 2015, s. 19 - 20.

⁸³ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita: Knižní rádce pro rodiče a pedagogy*. 2014, s. 11 - 12

⁸⁴ Tamtéž, s. 12.

označuje. Po celém světě se vyskytovaly a stále vyskytují nejrůznější jevy, pro které v některých kulturách nebylo označení, jevy s různým významem, charakterem, které byly buď posvátné, uctíváné, nebo naopak nebezpečné, nepřijatelné, špatné.⁸⁵ Weiss a Zvěřina se naopak domnívají, že sexuální morálka, a tím daná její tabuizace není univerzální pro všechny národy a kultury. Lidské sexuální chování je ovlivňováno nejen biologickými dispozicemi, ale hlavně vnějšími vlivy. Člověk se rodí do určité kultury, která má své pojetí sexuality, do určitého prostředí, společenství a historického období. Všechny tyto vnější podmínky pak mají vliv na psychosexuální vývoj jedince, na vytváření pohlavní identity, na partnerské vztahy a na vytváření morálních hodnot a postojů. Sexualita a následně její tabuizace se přenáší a přenáší z generace na generaci dle kulturních, náboženských tradic a norem, díky rodinné výchově, školnímu vlivu, vrstevníkům a společnostmi.⁸⁶

Důležitým mezníkem byl nástup křesťanství, hodnoty, normy, zákony, s vírou bylo vše striktnější a omezovanější, sexualita byla pouze nástrojem k plození dětí, období středověku bylo omezení ještě větší. Normální a správné sexuální chování například popsal už Tomáš Akvinský, který definoval tzv. Průběh normálního pohlavního styku. Tabuizace a některé názory převzaté právě z této epochy zůstaly dodnes, příkladem může být trestnost homosexuálního styku v některých amerických státech. Modernizace a částečné odtabuizování některých témat nastalo, až počátkem 20. století. Díky medicínskému postoji se lidé začali více zajímat o sexualitu jako takovou, jako o možnost, jak si zpříjemnit sexuální akt, nebo jakým způsobem zabránit početí, ať už použitím kondomu, nebo antikoncepcí. Díky tomu byl vlastně člověk donucen o sexualitě mluvit.⁸⁷

Tabuizace je na jednu stranu přínosem hlavně z pohledu jakési ochrany samotného člověka, který se bojí porušit něco neporušitelného, lidským zákonem daného. Citovat můžeme například Hartmuta Kraftha a jeho názor na tabuizaci: „Ztratí - li tabu svou funkci při zajišťování ochrany a budování identity, stane se přítěží a ve společnosti začne sílit tlak na jeho odstranění.“⁸⁸ Na druhou stranu je jisté odtabuizování důležité nejen jako prevence, například z důvodu sexuálně přenosných chorob, ale rovněž z důvodu, aby nedocházelo k deformačnímu chápání lidské sexuality, příkladem je homosexualita, nebo transsexualita, dále pak odtabuizování informací o dospívání, menstruaci, o prvním pohlavním styku, nebo o sexuálním chování člověka, či o sexuálních deviacích. Dnešní doba je doprovázena

⁸⁵ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita: Knižní rádce pro rodiče a pedagogy*. 2014, s. 12 - 14.

⁸⁶ Srov. Weiss, P., Zvěřina, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 2001, s. 14 - 15.

⁸⁷ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita: Knižní rádce pro rodiče a pedagogy*. 2014, s. 21.

⁸⁸ Kraft, H. *Tabu: Magie a sociální skutečnost*. 2006, s. 160.

technologemi, které ovlivňují úsudky, zkreslují a nabádají k různým praktikám, televize, časopisy, internet, nahota, sex, pornografie, společně s násilím, týráním, ubližováním. Většina se právě děje díky zavřeným dveřím, tabuizací, nedostatečným informacím a mlčením ostatních lidí.⁸⁹

⁸⁹ Srov. Kubík, J. *Sexualita bez tabu*. 2012, s. 160 - 165.

3 Pohlavní, sexuální identita, orientace a projevy chování

Vše začíná při početí, lidská, tělesná i mozková struktura plodu je ženská, mužská struktura a pohlaví se vytváří později. Svou pohlavní roli a následně sexuální identifikaci a orientaci ovlivňují nejrůznější faktory. Prvním je biologie člověka, genetika a množství hormonů, tedy nedostatek, nebo naopak nadbytek určitého hormonu, který udává, zda se jedinec narodí jako muž s mužskými charakteristikami, nebo jako muž s ženskými, stejně tak žena s mužskými charakteristikami. Dalšími faktory jsou chování a myšlení rodičů, blízkých, společnosti, ale i kultura, ve které člověk žije a vyrůstá.⁹⁰

Na místě je také vymezení základních charakteristik pro normální sexuální vývoj člověka, tak jak to uvádí Jaroslav Zvěřina a Jaroslav Malina.

- Pevnost sexuální identifikace a sexuální role.
- Erotická preference objektu opačného pohlaví.
- Sexuální zralost žádoucího objektu.
- Kooperace, souhlas partnera, neakceptovatelná agrese.
- Vytvoření páru, vzájemnost.⁹¹

3.1 Identita

Během prenatálního vývoje, tedy v období asi třetího měsíce těhotenství, se vyvíjí biologický základ naší sexuality a to vlivem pohlavního dimorfizmu každého člověka, který závisí na chromozomálním, genetickém určení od matky a otce, vývojem vnitřních a vnějších pohlavních orgánů, hormonům, kdy tím důležitým je pak testosteron, který v zásadě ovlivňuje směr vývoje mužských genitálií. Díky tomu je následně po narození zainteresován i psychosexuální vývoj každého jedince. Pokud se narodí kluk, chová se a myslí jako kluk, když se narodí děvče, je to stejné, jde o předpoklad toho, co je dáno. Podle profesora Petra Weisse se pohlavní dimorfizmus, tedy rozdílnost, odlišnost dělí:

- **Primární pohlavní znaky**, do nichž patří odlišení chromozomů XX a XY a rozdílnost genitálu, penis a vagina.
- **Sekundární znaky**, rozdílnost ve stavbě těla, v tónu hlasu, v ochlupení.
- **Terciální znaky**, ke kterým patří rozdílnost v myšlení, pocitech, chování, vnímání.

⁹⁰ Srov. Peas, A., Peasová, B. *Proč muži neposlouchají a ženy neumí číst v mapách*. 2012, s. 215 - 216.

⁹¹ Srov. Zvěřina, J., Malina, J. *Sexuologie pro zdravotníky*. 2002, s. 34.

Dále pohlaví dělí na **matriční**, přidělené lékařem při porodu, díky vzhledu pohlavních orgánů, a **psychické** pohlaví, které určuje, zda se člověk cítí být ženou, nebo mužem. Tím se následně utváří identita osobní i sexuální a následná orientace včetně sexuálního chování.⁹²

Doplňuje Elbieta Napora, která vnímá vývoj pohlavnosti, identity a sexuality, jako zdoluhavý proces, který zahrnuje mnoho etap lidského života, od formování fyzických, pohlavních znaků, přes osobní, sexuální identifikaci a totožnost, až po sexuální orientaci, zařazení se ke konkrétnímu pohlaví. Již mezi rokem a půl a třetím rokem je dítě schopno si uvědomovat, zda je mužského, či ženského pohlaví a je schopno vnímat jisté rozdíly v chování. Následuje období utajení, které trvá přibližně do dvanácti let, pak nastává proces ztotožnění, kdy se dítě ztotožňuje s rodičem stejného pohlaví. Důležitým aspektem je pak vnímání rozdílů obou pohlaví, tedy matky i otce, přirozenou cestou, toto období je navíc spojeno s adolescentními stavy, krizí, během něhož je dítě zahrnováno nejrozličnějšími změnami, fyzickými i psychickými, díky tomu se mladý člověk snaží nalézt a potvrdit si tak svou vlastní pohlavní roli, identitu.⁹³

3.2 Poruchy pohlavní identity

V předchozí kapitole bylo vymezeno, od kdy a jak je ovlivněna naše sexualita, rozdílnost mezi mužem a ženou a vývoj pohlavní identifikace. Chromozomy XX, tedy ženské, a XY, mužské, rozhodují o genech, které formulují pohlavní žlázy. U mužů jsou to varlata, u žen vaječníky, tyto žlázy jsou již během prenatálního vývoje aktivní, produkují hormony, které následně utváří nejen pohlavní orgány, ale zároveň vytváří i základ pro pohlavní identitu v hypothalamu mezimozku. Odchýlení od obvyklého, normálního zásobení určitého hormonu může tedy způsobit výkyv, poruchu v pohlavní identitě člověka, spolu s hormonálním základem ovlivňují identitu i další okolní vlivy.⁹⁴ Weiss také dodává, že během prvních pár let života dochází právě k možnému vnímání, nebo určení některých poruch pohlavní identity a to z důvodu očekávání okolí, kdy pohlaví udává příslušné vlastnosti. Díky tomu jsou chlapci vychovávaní odlišně než dívky. Odlišné chování pak vzbuzuje určité rozpaky a otázky.⁹⁵

⁹² Srov. Weiss, P. Poruchy pohlavní identity. In: *Psychiatrie pro praxi* [online]. [cit. 18. 5. 2016].

⁹³ Srov. Napora, E. Osamělé rodičovství a jeho vliv na pohlavní identifikaci dítěte, jako výzva pro současnost. In: *Pedagogická orientace* [online]. s. 62 - 64 [cit. 19. 5. 2016].

⁹⁴ Srov. Fífková, H. a kol. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. 2008, s. 13 - 14.

⁹⁵ Srov. Weiss, P. Poruchy pohlavní identity. In: *Psychiatrie pro praxi* [online]. [cit. 18. 5. 2016].

Transsexualismus, je vyjádřením nespokojenosti, nepohodlí a neshodou se svou vlastní pohlavní identitou. Transsexualita je pak stav, kdy se jedinec cítí a chce být příslušníkem opačného pohlaví, vyjadřuje přání jak hormonálního, tak chirurgického léčení. MUDr. Fífková dále uvádí, že pro jasnou diagnózu transsexuality je nutné, aby jedinec vykazoval alespoň 4 základní charakteristiky, včetně minimálně dvouleté již transsexuální identity.

- Nevhodnost tělesné, anatomické pohlavní role.
- Po změně pohlavní role nastane zlepšení.
- Výběr tělesně stejných sexuálních partnerů a zároveň heterosexuální (sexuální aktivita mezi mužem a ženou) vnímání sebe sama.
- Silná touha po celkové změně pohlaví včetně chirurgického zákroku.⁹⁶

Transvestitismus, dvojí role, patří mezi časté poruchy pohlavní identity. Vyskytuje se nejčastěji u heterosexuálních mužů, kteří se rádi převlékají do ženských šatů a občas ve své nové roli i žijí, ale jen krátce. Převlékání jim umožňuje psychické uspokojení. Od transsexuality se ale v zásadě liší tím, že u transvestitismu není jednoznačně dána touha po změně pohlaví. Součástí transvestitismu je Transvestitismus fetišistický, jehož vyjádření je hraniční, a to z důvodu upřesnění, protože jej mezinárodní klasifikace nemocí řadí mezi poruchy sexuální preference, orientace, ale jak uvádí MUDr. Fífková, jde o stav, který se nachází na hranici obou poruch. Jde o kombinaci nošení oblečení opačného pohlaví s uspokojením sexuální touhy a vzrušení.⁹⁷

3.3 Orientace

Sexuální orientace, nebo také preference, sexuální zaměření, základ tvoří genetika a následný vliv prostředí a okolí. Sexuální orientace se ve většině případů projevuje již během adolescence nebo puberty, u některých jedinců i dříve.⁹⁸

Heterosexuální orientace, základní a nejrozšířenější, jedinec zaměřený heterosexuálně je přitahován jak sexuálně, tak vzhledově, citově, osobou opačného pohlaví.

Homosexuální orientace, jde o sexuální aktivitu zaměřenou na jedince stejného pohlaví, častější je u mužů, kdy je muž homosexuál také nazýván Gay, u žen je tato orientace nazývána lesbicismus. Vývoj této sexuální orientace je podobný jako u transsexuality, je dán

⁹⁶ Srov. Fífková, H. a kol. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. 2008, s. 16 - 17.

⁹⁷ Srov. Tamtéž, s. 38 - 39.

⁹⁸ Srov. Janíková, H. *Sexuální úchytky, deviace a aberace* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 7.

především genetikou, společností, rodinou, blízkými, atd. Ve starém Řecku byl homosexuální vztah naprosto běžným, ve středověku tvrdě trestán a v novověku považován za nemoc. Vše se změnilo až díky Mezinárodní klasifikaci nemocí, která přestala homosexualitu vnímat jako poruchu, deviaci. Homosexuální jedinci, hlavně ti mužští, jsou ale i dnes stále bráni špatně, necitlivě, jsou považováni za perverzní, zvrhlé, naopak ženy, lesbičky, jsou přijímány normálně a přirozeně.⁹⁹

Bisexuální orientace, užíván i termín oboupohlavní orientace, sexuální zaměření na obě pohlaví. Bisexualita je více častá u žen a někteří sexuologové ji mají pouze za jakousi přechodnou fázi, během níž dochází k experimentování v sexualitě včetně sexuálních partnerů.¹⁰⁰

3.4 Sexuální chování

Chování, které je směřováno k nejrozličnějším aktivitám spojených se sexualitou. Normální sexuální chování je vždy a za všech okolností podřizováno morálním a právním normám, tedy takové, které je respektované společností a dovolené zákonem. Normalita je zde vymezována jako stálé a trvalé přitahování, jak sexuálně, tak i citově k dospělému jedinci opačného pohlaví, tedy nenucená a nenásilná sexuální aktivita mezi dvěma dospělými, psychosexuálně i somatosexuálně zralými jedinci, kteří nejsou mezi sebou příbuzní. Narušení, či porušení této normality, znamená porušení společensky i lidsky normálního sexuálního chování a je tedy pokládáno za deviantní.¹⁰¹

Normální sexuální chování je dáno zdravým sexuálním vývojem jedince, podmínkou je nejen psychické zdraví, ale také prostředí, působení okolních vlivů. Společnost, ve které vyrůstáme a žijeme, má určité zásady, zákony, morální postoje a lidská práva, kterými se řídíme. Pokud dojde u jedince k nějakému narušení morálního procesu, mohou vzniknout určité poruchy, deviace, díky nimž pak jedinec práva poruší.¹⁰² Můžeme uvést 5 kritérií sexuální normality dle MUDr. Heleny Reguli:

- Správnost pohlavní identifikace.
- Heterosexuální zaměření, orientace.
- Dospělý, vyzrálý objekt.

⁹⁹ Srov. Bosoková, N. Druhy sexuální orientace: Homosexualita. In: *O psychologii. cz* [online]. [cit. 29. 5. 2016].

¹⁰⁰ Srov. Stehlíková, D., Pechová, O. a kol. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. s. 8 - 10.

¹⁰¹ Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita: Knižní rádce pro rodiče a pedagogy*. 2014, s. 20 - 22.

¹⁰² Srov. Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita: Knižní rádce pro rodiče a pedagogy*. 2014, s. 23.

- Dobrovolnost u obou stran.
- Taková technika, která nepoškozuje zdraví jedince.¹⁰³

3.4.1 Sexuální deviace

Dle profesora Petra Weisse jsou sexuální deviace uváděné také, jako parafilie, poruchy, odchylky, ale také dle Mezinárodní klasifikace nemocí, jako poruchy sexuální preference. Impulzy, praktiky, fantazie sexuálního zaměření, které jsou deviantní, bizarní, či neobvyklé a směřují k objektu, nebo k aktivitě. Weiss také uvádí, že přesná definice vlastně neexistuje, tento okruh poruch totiž obsahuje obrovské množství samostatných deviací, ale i kombinovaných odchylek, které není možné vymezit a definovat pouze jednou větou. Možnou příčinou jsou genetické dispozice spojené s následnou výchovou, přístupem v dětství, či sexuálními zkušenostmi, ovšem přesný vznik není znám.

Sexuální deviace zahrnují velkou škálu aktivit od těch společensky neškodných, až po nejnebezpečnější činy proti lidské důstojnosti a zdraví.

Deviace v aktivitě, jedná se o způsob dosahování sexuálního uspokojení a vzrušení.

– **Voyeurismus**, jde o poruchu, při které jedinec dosahuje sexuálního vzrušení sledováním, pozorováním ostatních objektů při intimních, či sexuálních aktivitách, nejčastěji je uspokojení spojeno s masturbací. Voyeurismus je deviace s vysokou frekvencí nutkavosti k deviantnímu jednání. Problémem je již samotné uspokojení, jedinec potřebuje mít pocit, že sledovaný objekt netuší, že je pozorován. Následky neuspokojení mohou být neurotického charakteru, či sociální izolovanost. Jedná se o společensky neškodnou deviaci.

– **Exhibicionismus**, patří k nejčastějším deviacím. Má stejně jako voyeurismus silně nutkavý charakter, Weiss uvádí, že více jak 60 % žen se někdy setkalo s exhibicionistou. Sexuální vzrušení je navozováno odhalováním genitálu před dívkami nebo ženami. Sexuální vzrušení je navozováno odhalováním genitálu, přirození, před dívkami nebo ženami, často spojeno s masturbací a vyvrcholením. Tato deviace je spíše společensky obtížná, než nebezpečná, exhibicionisté jsou ve většině případů bojácní, nesmělí muži, kteří v soukromí vedou normální partnerský život. Od daných objektů si drží určitou vzdálenost a nenavazují s nimi žádný vztah. Weiss také uvádí, že ne každý exhibicionista, který odhaluje genitál před ženami, je pravý exhibicionista. Pokud se odhaluje před dětmi, pak se jedná o pravého pedofila.

¹⁰³ Srov. Reguli, H. *Sexuální dysfunkce a poruchy sexuální preference* [online]. [cit. 5. 5. 2016]. s. 3.

– **Patologická sexuální agresivita**, jedná se o jednu z nejnebezpečnějších deviací. Do této skupiny patří agresivní sadisté, nebo ti, kteří svoji oběť před sexuálním stykem omračují, nebo ji nějakým způsobem znehybňují. Deviace je vyjádřena sexuálním vzrušením, které je dosahováno překonáváním odporu nesouhlasu ženského objektu. Pokud žena předstírá spolupráci, pak ve většině případů pachatele odradí.

Deviace v objektu, předmětem sexuálního zájmu, vzrušení a touhy je určitý objekt.

– **Pedofilie**, jedná se o sexuální deviaci zaměřenou na objekty v prepubertálním věku, tedy na děti, nejčastěji ve věku 5, až 12 let. Pedofilové se zaměřují nejen na fyzický vzhled, tedy na dětskou, fyzickou nezralost, ale i na jejich chování, emoce, city, spontánnost, nevinnost a důvěřivost. Weiss dále rozděluje dvojí pedofilii, zaměřenou na dívky, hebefilie a na mladé chlapce, efebofilie.

Pravým pedofilům je svět dětí velmi blízký, cítí se v něm dobře a v bezpečí, mají pocit, že se jim nemůže nic stát, proto se také velmi často uplatňují v zaměstnáních, kde je s nimi velmi blízký vztah. Dalším druhem sexuálního zneužití je sexuální akt mezi dospělým rodičem a dítětem, tedy incest. Ovšem ve většině případů nejsou pachatelé incestu praví pedofilové, jak uvádí Weiss. Incest je především znakem závažné rodinné patologie. Následky zneužívání jsou nedozírné a člověk si je nese po celý život. Většina pachatelů trestného činu zneužívání spoléhá na závislost dítěte na něm samém, dítě nechce jít proti svému rodiči, proto také mlčí. Také není výjimkou, že je to pro dítě jediná cesta k získání pozornosti a lásky.

– **Fetišismus**, sexuální zaměření na určité předměty, nebo části těla, které nahrazují normální, dospělý sexuální objekt. Patří sem zoofilie, kdy fetišem je zvíře, dále pak nekrofilie, mrtvola, nebo pyrofilie, oheň a další. Nejčastějším je fetišismus zaměřený na ženské prádlo.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Srov. Weiss, P. Klasifikace sexuálních deviací. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 21. 5. 2016].

4 Sexuální výchova na školách

Součástí zdravého dospělého člověka je jeho sexualita, v době dospívání tuto oblast formuje mnoho faktorů, rodina, kdy rodič je tím prvním, od kterého se dítě dozvídá, nebo by se mělo dozvídat základní informace, pak je to škola, která nejenže ovlivňuje sociální oblast člověka, ale i zdravý vývoj, dospívání a následně i sexuální oblast.¹⁰⁵ Sexuální výchova je stále více diskutovaným tématem, ten je posuzován z mnoha hledisek, jak politického, tak i etického, či náboženského, jak a co vyučovat, aby výuka směřovala ke zdravému, sexuálnímu, životnímu stylu obecně.

Podle Světové zdravotnické organizace a Mezinárodní federace pro plánované rodičovství je sexuální výchova jakousi syntézou a spojením více oblastí, které zahrnují nejen základní informace o lidském těle a jeho reprodukci, početí, těhotenství a následném porodu, ale i přípravu na sexuální život, také klade důraz na prevenci před pohlavně přenosnými nemocemi, na pomoc a podporu při problémech spojených se sexualitou a celkovou informovaností o sexuálním životě, partnerských vztazích, ale i patologických determinantech, které se ve společnosti vyskytují. Dle doktora Radima Uzla je pak kamenem úrazu právě nejasnost pojmu, či označení sexuální výchovy, jako vyučujícího předmětu, také uvádí, že v mnohých zemích a i u nás je sexuální výchova stále chápána a i brána, jako součást jiného předmětu, například rodinné výchovy, či občanské výchovy a podle toho je s ní i nakládáno. Pod pojmy rodinná, či občanská výchova totiž nelze zahrnout například pojmy, jako je masturbace, či prevence proti zneužívání dětí, díky tomu vlastně zůstávají témata sexuální výchovy v pozadí, jsou vystřídány jinými oblastmi, které se více hodí do těchto předmětů.¹⁰⁶ Například v USA je na některých tamních školách vyučována sexuální výchova v podobě programů, které jsou nepravidelné a obsahově nedostatečné, rozličné a pro žáky nejsou povinné, až na preventivní programy proti pohlavně přenosným nemocem. Na těchto školách vznikají problémy hlavně z důvodu obsahu programu, nerozhodnosti, jak učit a co učit, někteří pedagogové se přiklání k názorům klasického vyučování, tedy že se upustí od programů a ze sexuální výchovy se stane samostatný předmět začleněný do běžné výuky s dostatečnými informacemi. Jiní by výuku raději směřovali do formy malých intimních skupin, kde by se otevřeně o sexualitě hovořilo.¹⁰⁷

Základní školy se i nadále potácí s problémem, kdy učit sexuální výchovu, kdy je ta vhodná doba pro zařazení tak intimního předmětu do výuky, tedy, kdy jsou mladí lidé

¹⁰⁵ Srov. Uzel, R. Sexuální výchova adolescentů [online]. [cit. 16. 5. 2016].

¹⁰⁶ Srov. Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 21 - 23.

¹⁰⁷ Srov. Magoon, Kekla. *Sex education in Schools*. 2010, 25 - 27.

dostatečně staří na to, aby se o sexu měli informovat, či naopak kdy začít, aby nebylo příliš pozdě. Podle profesora Petra Weisse by se o sexualitě mělo dítě dozvědět kolem desátého věku od rodičů, základní pojmy pak ještě mnohem dříve, ale ne všichni rodiče jsou schopni o sexu mluvit, pak by tuto úlohu měla plně zastoupit právě škola. Navazuje MUDr. Jaroslav Zvěřina, který dodává, že se sice stále uvádí zodpovědnější přístup dnešních mladých lidí k sexualitě, to ale není dáno lepším fungováním sexuální výchovy na školách, protože i nadále se nejvíce informací mladí lidé dozvídají od svých kamarádů, vrstevníků, tyto informace jsou pochopitelně zkreslené, nepřesné, a proto jsou tak nebezpečné. Z toho důvodu je také jistý rozvoj sexuální výchovy na školách značně omezen. Z toho bohužel vyplývá, že rodiče, škola a i mládež mají úplně rozdílné názory na danou problematiku, jejich očekávání jsou následně vlastně nesplnitelná.¹⁰⁸

4.1 Historie sexuální výchovy

Tak, jak je dnes sexuální výchova vnímána a představována, je výsledkem dlouhého vývoje. Počátkem výuky sexuální výchovy, či pohlavní výchovy, výchovy k partnerství, manželství a rodičovství, až po rodinnou výchovu a výchovu ke zdraví je 2. polovina 19. století, ovšem první koncepce, jako vyučovacího předmětu sahá, až do 18. století. Tato koncepce, či představa byla následkem odtabuizování lidské sexuality a témat spojených se sexualitou, příkladem a jistou motivací bylo například dílo *Emil, čili o výchově* od Jeana Jacqua Rousseaua, také se doporučovali některé extrémní přístupy během výuky, jako bylo pozorování pářících se zvířat, nebo aby děti i rodiče chodili v domácím prostředí zcela nazí. Revoluční byl pak přelom 19. a 20. století, kdy se dostaly do praxe myšlenky pedagogů, jako byl právě Rousseau, nebo Pestalozzi, či Owen. Otázky ohledně sexuality byly běžnou součástí školní výuky jako celku. V Čechách se jako první o problémech sexuální výchovy na školách zajímal Antonín Procházka, díky němuž byla roku 1790 vydána kniha s názvem *Praktická kniha ruční pro učitele*, která doporučovala, aby byla mládež o sexualitě poučována během klasické výuky. Přelomovou pak byla kniha *Psychopathia sexualis* od Richarda von Krafft - Ebing, vydaná poprvé roku 1886, která obsahuje popis nejrůznějších sexuálních praktik. Byla mezi prvními, která zmiňovala sexuální orientace, homosexualitu, bisexualitu. Von Krafft v ní uvedl, že by se během trestního líčení se sexuálními zločinci měl brát v úvahu jejich duševní stav.

¹⁰⁸ Srov. Weiss, P., Zvěřina, J. Znalosti o sexu? Od kamarádů. [online]. [cit. 24. 5. 2016].

Také představil 4 kategorie mozkových neuróz.¹⁰⁹

- Paradoxia, sexuální touhy v nevhodnou dobu během života.
- Anestezie, nedostatečné sexuální touhy.
- Hyperestezie, nadměrné sexuální touhy.
- Parestezie, nesprávné sexuální touhy, jimiž jsou například homosexualita a pedofilie.

Roku 1824 byla vydána kniha s názvem Věc nejdůležitější pro rodiče, školní učitele a dohlídače mládeže i také a zvláště pro duchovní pastýře, jejímž obsahem byly otázky spojené s masturbací, onanií mládeže. Díky tomu nastalo zastrašování mládeže, jak omezit jejich zájem o sexuální stránku, a to díky sexuálně přenosným nemocem. Začátek 20. století opět zaznamenal nárůst otázek na sexualitu jedince, vznikají nejrůznější časopisy, lékařské rubriky na sexuální téma, společnosti, jako například Mezinárodní společnost pro sexuální výzkum založená roku 1913. Začíná se používat termín sexuální pedagogika, která se následně používala ve spojení s poučením o sexuálních a pohlavních aktivitách.¹¹⁰

Během školních let se utvářel větší tlak na školy, aby se sexuální výchova uskutečňovala pouze tam, nikoli v běžném domácím prostředí, a to i přesto, že si všichni byli vědomi toho, že první informace by měly pocházet právě od rodičů. Základním předmětem byl přírodopis, kde se vycházelo z biologie člověka a následně se navazovalo na základní otázky spojené se sexualitou, dospíváním, menstruací, početím, těhotenstvím, která byla rozšířená o mravní morálku a správný výběr partnera. Paradoxem bylo, že se sexuální výchova zpočátku potácela s veřejným odporem, nakonec se ale jisté reformy a poučení ve školské výuce uchytily.

Pohlavní osvěta, hlavně na prevenci pohlavně přenosných chorob, byla u nás požadována pouze jednou, a to v roce 1907 na kongresu Volné myšlenky v Praze. Bohužel šlo o jediný pokus. Ostatní země na tom byly podstatně lépe, například v Itálii byla zavedena výuka o sexuální hygieně na středních školách. Po první světové válce se tato výuka dostala do dalších zemí, do Polska, Jugoslávie a do Vídně. V Čechách dochází ke změnám až po roce 1919, a to se zaváděním nových osnov na středních školách. Rozvoj průmyslu sebou přinesl migraci obyvatel do větších měst, díky tomu se vedle každodenních potřeb, zdravotnictví, vzdělání, pracovních míst a bydlení začínají objevovat i negativní sexuální jevy, kdy nejvíce postiženou kategorií byla právě mládež. Do popředí se následně dostávají instituce školy,

¹⁰⁹ Srov. Janiš, K. K historii cílené pohlavní výchovy v období první republiky. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 21. 5. 2016].

¹¹⁰ Srov. Tamtéž.

kteře se začaly více zajímat o výchovu, a zdravotnictví začalo hledat účinnou formu, jak omezit narůstající počet nakažených pohlavně přenosnými nemocemi, snížit počet nelegálních potratů, nebo jak snížit počet mladých prvorodiček.

20. a 30. léta se nesla ve znamení realizace pohlavní výchovy, a to hlavně díky tehdejšímu prezidentovi T. G. Masarykovi, který kladl za důležité, aby byla výchova směřována do mravní roviny. Uvažoval o morálním vývoji jedince, kdy důležitým faktorem jsou okolní vlivy, prostředí školy a vrstevníci. Škola se tak stala rizikovým faktorem, chtěl, aby vše bylo pod kontrolou, včetně dětské zvědavosti. Následně byla pohlavní výchova směřována a zacílena na manželství, na rodinný, mravní svazek.

Změny nastaly až s přelomem 50. let, kdy byla sexuální výchova brána hlavně jako prostředek proti rozšiřování pohlavních chorob či prostituce. Rozvíjí se samostatné obory sexuologie a psychologie, díky nimž se rozvíjí i sexuální výchova. Lékařské výzkumy dávají nový pohled na danou tematiku a odborně odpovídají na intimní otázky.¹¹¹

4.2 Kurikulární dokumenty

Důležitost obsahové stránky předávaných informací je primární prevencí, tedy, co vlastně předáváme, jaké informace, jaké znalosti a dovednosti, ať už od rodinných příslušníků, tak od školy a pedagogů. Jak uvádí MUDr. Radim Uzel, „četné výzkumy v oblasti sexuální výchovy potvrdily, že poučená mládež začíná s pohlavními styky později, než mládež nepoučená.“¹¹² Ta má také vliv na prevenci pohlavně přenosných onemocnění, či nechtěných těhotenství. Dále uvádí, jakou prevenci představuje sexuální výchova nejen na základní škole, ale i v té mateřské, před pohlavním zneužíváním dětí, poslední výzkumy ukazují, že nejméně jeden z deseti chlapců a jedna ze čtyř dívek jsou ve věku do 13 let nějakým způsobem sexuálně obtěžováni, více jak 10 % obětí je mladších šesti let a více než 70 % pachatelů jsou příbuzní.¹¹³

Doporučení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k realizaci sexuální výchovy na Základních školách, vydané v roce 2010 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Doporučení se věnuje problematice sexuální výchově a má být doplňujícím a podpurným materiálem, jak pro školy, tak i pro samotné pedagogy. Základním předpokladem

¹¹¹ Srov. Janiš, K. K historii cílené pohlavní výchovy v období první republiky. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 21. 5. 2016].

¹¹² Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 22.

¹¹³ Srov. Tamtéž, s. 23 - 24.

pro aktivní a spokojený život je zdraví jedince, pracovní výkonnost a podílení se jedince na životě společnosti, doporučuje, aby byla sexuální výchova vyučována komplexně a v širších souvislostech, díky tomu bude schopna vstřebávat nejdůležitější informace, bude formovat osobnost, postoje a jednání, morální zásady a principy, rozvíjet citovou oblast. Zdůrazňuje etický přístup a respektování různých specifíků sexuality. Sexuální výchova je vyučována v rámci dalších vzdělávacích oblastí, jako je Člověk a jeho svět na 1. stupni a Člověk a zdraví pro 2. stupeň.¹¹⁴

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je plně platným dokumentem od 1. 9. 2013. Navazuje na Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání, vymezuje obsah, výstupy a učivo, v RVP ZV je sexuální výchova začleněna do předmětu Výchova ke zdraví pro 2. stupeň, proto je důležité vymezení jejího obsahu.

Očekávané výstupy žáka, tedy co bude žák umět po dokončení vzdělávacího oboru. Žák bude schopen respektovat své okolí a jeho odlišnosti, bude schopen se orientovat v rolích členů komunity, rozliší tělesné, duševní a sociální zdraví. Bude schopen se orientovat v různých způsobech chování lidí a také znát prevenci před pohlavně přenosnými nemocemi včetně rozlišení a užití antikoncepčních ochranných prostředků. Bude schopen respektovat sexualitu ostatních a adekvátně na ni reagovat.

Učivo, předmětem učiva by měly být vztahy mezi lidmi a formy soužití, změny v životě člověka a jeho reflexe. Také zdravý způsob života včetně rizik ohrožujících zdraví a jejich prevence. Hodnota a podpora zdraví, včetně osobnostního a sociálního rozvoje.

Cílem je osvojení si strategie a motivovanost k učení, podněcování žáků k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů. Dále pak vedení žáků k všestranné, otevřené komunikaci, včetně rozvoje schopností spolupráce a respektu. Rozvoj svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, ochrana fyzického, duševního a sociálního zdraví. Rozvoj schopností a dovedností žáka a jeho vedení k tolerantnosti a ohleduplnosti.¹¹⁵

Školní vzdělávací program a minimální preventivní program (dále jen ŠVP)

ŠVP předně vychází z Rámcového vzdělávacího programu. Doporučení MŠMT týkající se tématu sexuální výchovy doporučuje školám, aby byla tematika podrobně zpracována,

¹¹⁴ Srov. Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k realizaci sexuální výchovy v základních školách. [online]. [cit. 23. 5. 2016].

¹¹⁵ Srov. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. [cit. 23. 5. 2016].

včetně minimálního preventivního programu. Vzhledem k náročnosti daného předmětu je také doporučeno, aby se nad povinný rámec učiva věnovali tématům, jako jsou například:

- Regionální specifika,
- etická, národnostní a náboženská specifika,
- nárůst různých forem rizikového chování žáků.

Předmět sexuální výchova může být realizována různými formami, a to v rámci jiného předmětu, či v jiných formách výuky. Dle doporučení MŠMT jsou dále uvedeny nejčastější způsoby realizace a zařazení sexuální výchovy do vyučovacího procesu. Některá témata spojená se sexuální výchovou jsou realizována v rámci jiných předmětů, nebo jsou součástí samostatného předmětu Výchova ke zdraví, dále pak mohou být realizovány jako kurz, či seminář, či je sexuální výchova, jako samostatný předmět zařazován do výuky jiných předmětů. Při realizaci předmětu je důležité řídit se desaterem realizace sexuální výchovy, jasné vymezení si obsahové složky předmětu je dáno z důvodu náročnosti, informovanosti, jakou formou sexuální výchovu předvést a co je pro její realizaci důležité, jako je například spolupráce mezi rodiči a školou, provázanost a systémovost předmětu s celým procesem výchovy a vzdělání, poznatky a nutnost vědeckosti, či využití možností školy k dělené formě učiva některých témat. Součástí je také důvěra, etika a morální zásady, odbornost a osobnost pedagoga, který sexuální výchovu vyučuje, včetně přiměřeného a citlivého přístupu.¹¹⁶

4.3 Pedagog, jeho odbornost a kompetence

Na realizaci výuky se v zásadě podílí celý tým pedagogických pracovníků, důležitou kooperaci pak zastávají koordinátor ŠVP, výchovný poradce, školní metodik prevence, popřípadě školní speciální pedagog, či psycholog, včetně pedagoga, který sexuální výchovu přímo vyučuje. Základem je pak samotná osobnost a odbornost pedagoga, který sexuální výchovu vyučuje, z důvodu intimity a citlivosti tématu je důležitá jistá motivace a důvěra ze strany pedagoga. Nutností je zacílení a rozvržení hodiny, to znamená, aby byli žáci schopni sdělit, co od předmětu a od pedagoga očekávají a jaké jsou cíle. Dle příručky můžeme uvést několik příkladů cílů a očekávání, jako je získání odborně doložených a objektivních informací o sexualitě, či otevřená a respektující komunikace. Zvládnout otevřeně odpovědět na různé otázky, které žáky zajímají.

¹¹⁶ Srov. Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k realizaci sexuální výchovy v základních školách. [online]. [cit. 23. 5. 2016].

Osobnost pedagoga je dána určitými podmínkami a požadavky, které by měl každý pedagog splňovat. Pedagog by měl být dostatečně odborně vybavený, dále by měl být ochotný se stále v dané oblasti vzdělávat, měl by být empatický, pozitivní, kreativní. Také by si měl být vědom svých povinností učitele, který na žáky dohlíží a to i v případě podezření spáchání jakéhokoli trestného činu. Pedagog by měl mít znalosti legislativy a práv, být ochotný spolupracovat a to jak se školou, tak i s rodiči dětí, či odborníky, měl by mít jasný přehled o specializovaných pracovištích. Jeho jednání a výuka by se měla řídit etikou a morálkou.¹¹⁷

Dle MUDr. Radima Uzla je právě kamenem úrazu nedostatečné vymezení, volný obsah sexuální výchovy a její realizace v rámci jiných předmětů, díky tomu je vyučována jako podřadný předmět, a to hlavně z důvodu neodbornosti, či určité neschopnosti sexuální výchovu vyučovat. Pedagogové vítají tabuizaci některých témat a samotnou výuku redukují na nejnutnější a základní informace.¹¹⁸

V roce 2009 proto byla vydána Metodická příručka pro učitele, kterou podrobně zpracovali odborníci, pedagogové, psychologové a lékaři. Jsou zde vymezena důležitá témata zahrnující sexuální výchovu, zdraví člověka, ale i rizika spojená se sexualitou, která jsou důležitá pro informovanost pedagogů, kteří sexuální výchovu učí, ale i jako příručku pro rodiče, či mládež, kteří se chtějí o sexualitě dozvědět více. Důležité je stanovení určitých pravidel, kterými by se měly obě strany řídit, jako je důvěra, otevřenost, právo na vlastní názor, či diskrétnost. Efektivita výuky je pak podmíněna vyjasněním si sexuálního slovníku, terminologie, pojmy související se sexualitou člověka, včasnost a správnost vymezení pak zabrání určitým nejasnostem, zkresleným představám, či nesprávnému výkladu pojmu, také ulehčí vzájemnou komunikaci.¹¹⁹

¹¹⁷ Srov. Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k realizaci sexuální výchovy v základních školách. [online]. [cit. 23. 5. 2016].

¹¹⁸ Srov. Uzel, R. *Sexuální výchova*. 2006, s. 22.

¹¹⁹ Srov. Fifková, H. a kol. *Sexuální výchova - vybraná témata*. Příručka pro učitele. 2009, s. 58 - 63.

5 Sexuální výchova, společnost a rodina

Názory a pohledy na sexualitu se různí, jsou ovlivňovány věkem, pohlavím, výchovou, získanými informacemi, rodičovstvím, ale také povoláním, nebo příslušností k určité menšině.

Weiss a Zvěřina upozorňují, že i když je společnost stále více ovlivňována masmédií a dalšími informačními zdroji, i přesto mladiství spíše vyhledávají informace o sexualitě od přátel, či vrstevníků, než například z internetových zdrojů. Bohužel zkreslené představy od kamarádů mají stále za následek pokřivení názorů na některá témata sexuality, jako je například homosexualita, sexualita seniorů, či handicapovaných. Dále doplňují určité změny sexuálního chování, stále platí průměrný věk zamilovanosti okolo 15 roku, snížil se ale věk prvního pohlavního styku a to u obou pohlaví na 17 let. V minulosti se tento průměr pohyboval mezi 18 a 19 rokem, to ovšem neznamena, že by se snížila i opatrnost, či obezřetnost, ba naopak, během posledního průzkumu, sběr dat proběhl na začátku roku 2014, bylo zjištěno, že skoro polovina dotázaných použila při prvním styku kondom. Na vysokou společenskou úroveň nás také vyzdvihlo užívání antikoncepčních pilulek a to s více, jak 60% využívaností během stálého partnerského soužití. Výsledkem je nižší počet potratů a nechtěného těhotenství. Velkou změnu pocítila společnost v oblasti dobrovolných sexuálních aktivit, tedy spíše v nedobrovolnosti, více jak 70 % žen přiznalo, že bylo svým partnerem, nebo manželem násilím přinuceno k sexuálnímu aktu.¹²⁰

Docent Kamil Janiš dodává, že společnost a jeho veřejné mínění o sexualitě je ovlivňováno právě schopností člověka a institucí se společně podílet na sexuální výchově a odpovědnému jednání, jak směrem k jedinci, tak i k celé skupině. Tím je jistá schopnost podávaných informací na nižší úrovni. Na druhou stranu se společnost snaží dávat dostatečné zákazy a příkazy, bez kterých by se neobešla, pak se z ní stává jistý kontrolor sexuální výchovy. Janiš dále navazuje na Weisse, Zvěřinu a souhlasí, že je nutno se na postoje veřejnosti dívat v užším smyslu, který je dán předpokladem, že se mladá generace dozvídá a bude dozvídat o sexuálních tématech i jinde, než od odborných a kvalitních zdrojů. S tím by měli rodiče i následné instituce počítat a dle toho také jednat.¹²¹

¹²⁰ Srov. Weiss, P., Zvěřina, J. Nejnovější výzkum sexuálního chování české populace. In: *Český směr* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

¹²¹ Srov. Janiš, K. Sexuální výchova - vybraná témata. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

5.1 Rodič a jeho přístup k sexuální výchově

Rodič, matka i otec jsou prvními indikátory, kteří dávají, nebo by měli dávat první informace o rozdílnostech mezi pohlavími a sexualitě. Je také dětskou přirozeností, že se tyto informace chtějí dozvědět právě od svých nejbližších. První kontakt je ten mateřský, následně otcovský a sourozenecký, komunikace mezi dítětem a rodinou následně vytváří mezilidské vztahy, postoje vůči druhým i k sobě samému. I sexuální stránka je v zásadě utvářena a ovlivňována nejen genetickými dispozicemi, ale i rodinnými vztahy a výchovou. Postoje a názory se různí jak formou, tak i obsahem předávaných informací, jsou doprovázeny pocity, emocemi, obavami, rozpaky, ale i tradicemi, nebo náboženstvím.¹²²

Právě postoj rodiče je dán ochotou, či neochotou odpovídat na otázky o sexualitě nebo pohlavních orgánech. Mnoho rodičů si ale neuvědomuje, že i mlčení, tělesný projev, či výraz ve tváři dítěti ukazuje jistou odpověď, ovšem ne takovou, jaká by měla být. Dnešní rodiče se pomalu ztotožňují s novinkou, že by se měly o sexualitě informovat již malé děti, jak uvádí MUDr. Ondřej Trojan, již od tří let, tedy doby, kdy se děti pohlavně identifikují a zjišťují odlišnosti mezi pohlavími. Pohlavní odlišnosti, penis a vagina, varlata, vaječníky, přesné a pravdivé, ale ve většině případů naprosto nepoužívané označení, rodiče velice rádi používají synonyma, roztomilá označení, či slova, která se časem mění na vulgarismy. MUDr. Trojan ale uvádí, že pokud rodiče používají špatná, hanlivá označení pohlavních orgánů, způsobují tím u dětí pocit, že jsou tyto intimní partie nějakým způsobem špatné, divné, následkem je dětská zmatenost a často se stává, že se za své genitálie začnou stydět. Důležitost správnosti názvů je důležitá nejen v dětství, například při popsání nějakého zranění genitálu, nebo při zneužití, ale i v dospělosti. Podporuje se tím zdravý a správný přístup k vlastnímu tělu.¹²³ Otázky směřované k početí a k sexuálnímu styku bývají noční můrou většiny rodičů. S otázkami jsou spojeny zákazy, které se formulují slovy, nedělej to, to nesmíš, to se neříká, kdy těmto slovům, ve většině případů předchází například dětská masturbace, která je ovšem naprosto přirozeným aktem, dítě v ní vidí pouze příjemný pocit a nepřiměřené, afektivní reakce rodiče způsobují spíše zmatek, stud a vinu za něco špatného.¹²⁴

Podle PhDr. Evy Labusové má většina dnešních rodičů velký problém mluvit se svými dospívajícími dětmi o sexuálním styku. Důvodem je, že většina rodičů nemluví o sexu ani mezi sebou, tedy v partnerském životě, natož aby o něm mluvili se svými dětmi. Častým problémem je pak naslouchání, což většina rodičů dělá pouze napůl, nebo nenaslouchají

¹²² Srov. Štěrbová, D. Přístup k dětské sexualitě. In: *Dobromysl* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

¹²³ Srov. Trojan, O. *Jak mluvit s dětmi o sexu*. 2009, s. 9 - 11.

¹²⁴ Srov. Tamtéž, s. 12 - 14.

vůbec. Dalším kamenem úrazu je upřímnost, rodiče často informace zkreslují, nebo dítě odpálkují se slovy, na to máš ještě dost času.¹²⁵ Sexuoložka Hanka Fifková dodává, že rodiče, kteří reagují na otázky o sexualitě rezignovaně, se tak připravují asi o jedinou šanci, jak správně ovlivnit svého potomka svými postoji a názory na sexualitu. Dále pak vysvětluje, že sexuální výchova na školách by tedy měla tu rodinnou pouze doplňovat, ale právě většina rodičů ji vítá spíše z důvodu, že již na ožehavé otázky svým dětem nemusí odpovídat.¹²⁶

5.2 Sexualita a sexuální výchova z pohledu náboženství

Různorodost náboženství je dáno i různorodostí postojů a názorů na sexualitu a sexuální stránku člověka, uveďme proto tři náboženství a jednu kontroverzní církev a jejich různorodý pohled na sexualitu.

Křesťanství, jako nejrozšířenější náboženství, vidí základ lidské sexuality v Bohu, tedy že s ní nakládá jako s darem od Boha, jako s pozitivní silou, která je přirozená a uznaná jako dobrá. Sexuální jednání by proto mělo být propojeno s láskou a zodpovědností na celý život. Proto je povinností a Božím zákonem užívat sexuality a sexuálního aktu k vyšším cílům, tedy k cílům rozmnožovacím. Sexuální styk je dán pouze mezi Bohem oddanými manželi. Dle Józefa Augustyna lze lidskou sexualitu chápat ve třech dimenzích, fyzické, psychické a duchovní, kdy všechny tyto dimenze spolu souvisí a mají hierarchické uspořádání a jedna dimenze bez druhé vlastně nemůže existovat, nýbrž se člověk musí nejdříve najít v rovině duchovní, aby mohl přejít k rovině fyzické, teprve pak je schopen naprosté oddanosti k druhému člověku.¹²⁷

Hinduismus je zaměřen na znovuzrození, koloběh života a smrti a podle toho taky hinduisté jednají. Podporuje jak lásku, tak i pohlavní styk bez omezení, samozřejmě mezi manželi. Základem je založení rodiny, její ochrana a posvátnost. Například k otázkám homosexuality je oproti jiným náboženstvím otevřenější, ovšem na druhou stranu platí, že sexuální akt je mezi lidmi stejného pohlaví založen pouze na touze bez lásky, proto se nemohou vzít a založit rodinu. Sexuální akt je tedy provozován mimo manželský svazek, a proto je špatný. Od roku 2014 je v Indii homosexuální vztah klasifikován, jako trestný čin.¹²⁸

Islám, náboženství, jehož základem je Alláh, prorok Mohamed a kniha Korán. Mohamed je pro všechny muslimy dokonalým ztělesněním člověka, a proto ho musí co

¹²⁵ Srov. Labusová, E. Mluvte s dětmi o sexu! In: *evalabusova.cz* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

¹²⁶ Srov. Fifková, H. Rodiče stále neumí mluvit se svými dětmi o sexu. In: *Novinky.cz* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

¹²⁷ Srov. Augustyn, J. Zmrzačený pohled na sexualitu přináší prázdnotu. In: *Víra.cz* [online]. [cit. 26. 5. 2016].

¹²⁸ Srov. Nulíčková, Z. Judaismus, Hinduismus, Budhismus. In: *Studentpoint.cz* [online]. [cit. 27. 5. 2016].

nejvěrněji napodobovat. Chování se pak odvíjí od Koránu, výroků Mohameda, jak dále uvádí sexuoložka Laura Janáčková, pojetí sexuality je v islámu zcela odlišné. Podstata je ve vnímání práva a postavení ženy, muži jsou zde dominantní a v tomto duchu jsou vychováni od dětství. Od toho se odráží i jejich přístup k lásce, k sexu a hlavně k ženám. Sňatky jsou u muslimů dopředu dohodnuté, přičemž žena, tedy v tomto případě spíše dívka, musí být pannou, proto není výjimkou, že do manželství vstupují velmi mladé dívky, mnohdy ještě děti. Sexuální výchova je tabuizována a opomíjena, následkem je předávání určitých sexuálních představ, které jsou v rozporu s lidskou důstojností a morálními hodnotami. Žena je majetkem, musí být po vůli, kdykoliv muž chce, násilí a hrubost je zde přijímána a tolerována.¹²⁹

Za zmínku stojí pojetí sexuality novodobé sekty vzniklé z křesťanství, Mormonů, také Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, založená Josephem Smithem roku 1830, a to na základě zjevení Ježíše Krista a Boha, kteří mu sdělili, že musí založit novou církev, protože ty ostatní jsou špatné. Joseph Smith se prohlásil prorokem a ve své církvi tvrdě uplatňoval polygamii, mnohoženství, na kterém si zakládal, za ni byl i následně roku 1844 zadržen, uvězněn a následně zlynčován davem. Jeho nástupcem se stal Brigham Young, který všechny mormony přemístil na nové místo, kde založili nové město Salt Lake City v Utahu. USA město přijalo pod podmínkou zrušení a zřeknutí se polygamie, což oficiálně udělali, to se ovšem nelíbilo původním zastáncům církve, kteří se striktně k polygamii hlásili, odtrhli se a vytvořili tak svoji větev mormonů s názvem Fundamentalistická církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, kteří i nadále uznávají mnohoženství.¹³⁰

¹²⁹ Srov. Janáčková, L., Hátlová, P. Sex vnímají jinak. In: *Parlamentní listy* [online]. [cit. 27. 5. 2016].

¹³⁰ Srov. Vojtišek, Z. Dobrodružná církev - Mormoni. In: *Společnost* [online]. [cit. 27. 5. 2016].

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Vymezení předmětu průzkumu

Průzkum byl zaměřen na žáky 9. tříd Základní školy. Jejich odpovědi na základní otázky o sexualitě v dotazníku byly hlavním předmětem, ty navazují na teoretickou část práce, ve které jsou vymezeny pojmy spojené se sexuální stránkou člověka, včetně pojetí sexuální výchovy na školách. Tyto odpovědi jsou zpětnou vazbou nejen na pojetí sexuality, tak jak ji vidí dnešní mladiství, ale zároveň i na formy výuky sexuální výchovy tak, jak by výuka vyhovovala jim. Průzkum byl také zaměřen na rozdílnost názorů mezi dívkami a chlapci, jak velká je odlišnost postojů, či zda se názorově slučují.

6.1 Cíle průzkumu a jeho úkoly

Cílem je prozkoumání nejčastějších zdrojů informací o sexualitě u žáků 9. tříd na základní škole, zmapování a zjištění jejich názorů na výuku sexuální výchovy, včetně postoje k homosexuální problematice.

6.2 Cílová skupina

Charakteristika a výběr respondentů se odvíjel od samotného tématu práce a cílů průzkumu, vybrání proto byli studenti 9. tříd základní školy v malém městě, tedy studenti mezi 14 a 15 lety. Díky tomu byla vybrána i vhodná metoda sběru dat, dotazník.

6.3 Typy průzkumu

V práci byly k naplnění cílů použity metody kvantitativního průzkumu, k zajištění efektivních a potřebných dat byl použit dotazník, který měl jasně stanovená kritéria pro vyplnění. Dotazník byl formulován tak, aby splnil smysl a cíl průzkumu, otázky byly pokládány v rozumných mezích, zaměřených na témata o sexualitě. Metoda dotazníku se používá při získávání většího počtu dat a je zaměřena na efektivnost sestavených otázek, na které se odpovídá písemně.¹³¹

Kvantitativní průzkum byl zvolen z důvodu věku a počtu respondentů. Forma dotazníku byla jasnou volbou hlavně z důvodu efektivnosti, získání většího množství informací od více lidí.

¹³¹ Srov. Chrástka, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 163.

6.4 Plán realizace

Dotazník byl vytvořen na základě poznatků z odborné literatury, která byla použita při zpracování teoretické části. Součástí byl i osobní zájem o odpovědi od respondentů, jaký je jejich pohled na sexualitu. Základem tedy bylo sestavení dotazníků, vybrání vhodných respondentů, získání souhlasů ředitelů škol k uskutečnění průzkumu, rozdání a vyplnění dotazníků a jejich vyhodnocení.

6.5 Otázky v dotazníku

Z důvodu problematičnosti a rozsáhlosti tématu byly zvoleny pro zodpovězení specifické otázky, které byly základem dotazníku pro žáky. Formování otázek se odvíjelo od cíle zjistit, jaký je postoj mladistvých k sexualitě a k výuce sexuální výchovy. Sestavení bylo záměrné, a to z důvodu získání efektivních odpovědí souvisejících se sexuální stránkou člověka, protože jak říká MUDr. Ondřej Trojan, každý dospívající se ptá proč, jak a kdy, ale zároveň je důležité, abychom my měli zpětnou vazbu od nich.¹³²

Otázky v dotazníku:

1. Je pro tebe nepříjemné mluvit o sexualitě?
2. Vyhledáváš rád/a společnost lidí?
3. Rozumíš si více s chlapci, nebo dívkami?
4. Odkud nejčastěji čerpáš informace o sexualitě?
5. Myslíš si, že by měla škola věnovat sexuální výchově více hodin než dosud? Pokud ano, tak kolik hodin týdně?
6. Kdo by měl sexuální výchovu učit?
7. Myslíš si, že je v dnešní době internetu a různých médií vůbec potřeba ve škole sexuální výchovu učit?
8. Bavíte se doma s rodiči o sexualitě a o dospívání?
9. Je láska v tvém životě důležitá?
10. Myslíš si, že láska a pohlavní styk jsou stejné pojmy?
11. Měla by se sexuální výchova vyučovat odděleně? Chlapci a dívky? Nebo dohromady? Proč?
12. Co si myslíš o homosexualitě, gayové a lesbičky?
13. V kolika letech by podle tebe měli mladí lidé začít s pohlavním stykem?

¹³² Srov. Trojan, O. *Jak mluvit s dětmi o sexu*. 2009, s. 105 - 106.

6.6 Metoda sběru dat a zpracování

Průzkum byl proveden formou anonymního dotazníku s respondenty ve věku 14 a 15 let, otázky v dotazníku byly předem připraveny a jasně formulovány na papír ve velikosti A4. Průzkumu předcházela schůzka s vedením ZŠ, kde byly představeny otázky v dotazníku, na obou školách byl zjištěn počet studentů, kterých se průzkum týkal, počet studentů byl 107. Následně proběhla diskuze o daných otázkách, kde byly dohodnuty určité změny. Dotazník získal podobu otázek s uzavřenými odpověďmi. Pro vyplnění byla u obou případů zvolena hodina Rodinné výchovy, časové kritérium pro vyplnění dotazníků bylo 20 až 30 minut. Časové kritérium pro dodání, již vyplněných dotazníků byl týden a to z důvodu vytíženosti vyučovacích hodin, také pro různé časové umístění hodin Rodinné výchovy, během týdne.

Průzkumu se zúčastnilo 58 dívek a 49 chlapců, odpovědi dívek i chlapců byly zpracovány zvlášť, do škol bylo tedy dáno celkem 107 dotazníků, všechny byly vyplněny a navráceny.

Získaná data z dotazníků studentů byla zpracována za pomoci Microsoft Excel, v programu, byly ke každé otázce vytvořeny tabulky a grafy. Veškeré četnosti byly určeny čárkovací metodou, jejich hodnoty byly zapsány do tabulek a na základě toho byla zpracována četnost a procentuální zastoupení. Všechny odpovědi byly rozděleny do tabulky na dívky, chlapce a celkové zastoupení, dle výsledků, pak byly zpracovávány grafy, které se lišily dle rozdílnosti, nebo naopak shodě v odpovědích. Všechny dotazníky byly vyplněny a použity. Sběr a analýza dat trvaly přibližně 1, 5 měsíce, složitá byla synchronizace času.

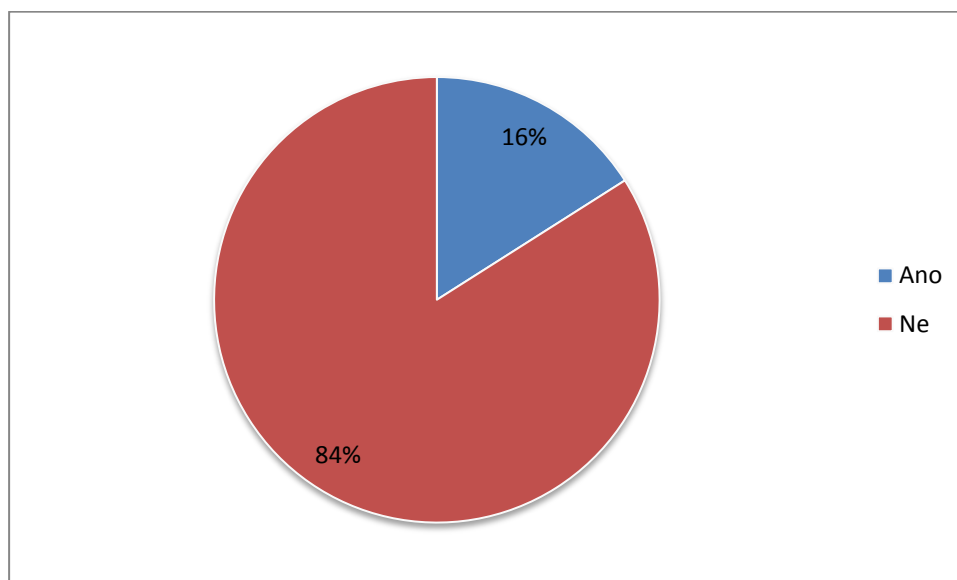
7 Výsledky průzkumu

V této části práce jsou prezentovány výsledky průzkumu. Jednotlivé odpovědi na otázky jsou doplněny o tabulky a grafy.

Tabulka č. 1 – Rozhovory o sexualitě.

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	9	18%	8	14%	17	16%
Ne	40	82%	50	86%	90	84%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 3 – Rozhovory o sexualitě.

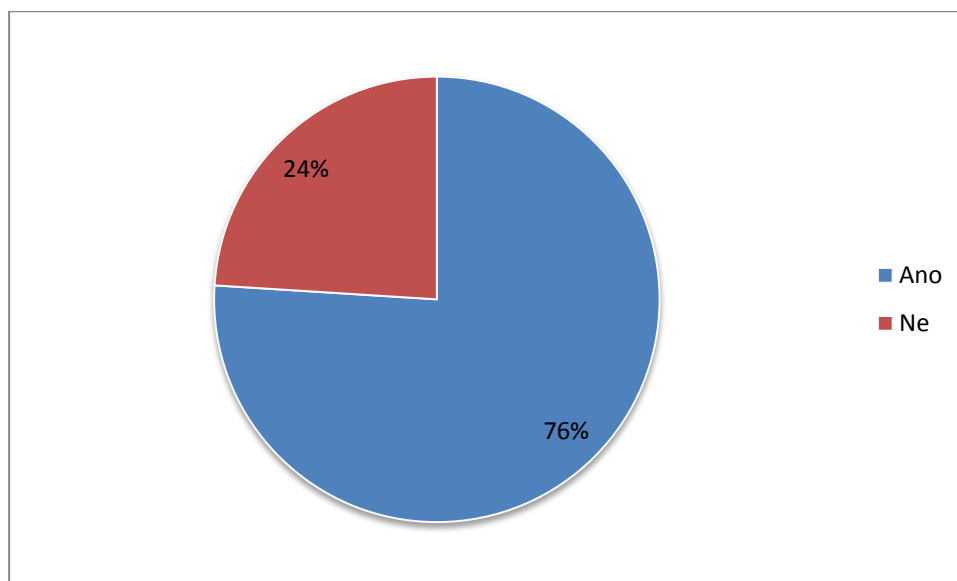

Tabulka ukazuje, že 18 % chlapců má stále potíže mluvit otevřeně o sexualitě, naopak 82 % uvedlo, že pro ně není nepříjemné o sexualitě mluvit. Velmi podobné je to u dívek, pro 14 % z nich jsou hovory o sexualitě nepříjemné, naopak 86 % dívek s mluvením o sexualitě žádné problémy nemá. Graf ukazuje, že mezi chlapci a dívkami v tomto ohledu moc velké rozdíly nejsou, pro téměř většinu dívek i chlapců není nepříjemné o sexualitě otevřeně mluvit.

Tabulka č. 2 – Vyhledávání společnosti

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	39	80%	42	72%	81	76%
Ne	10	20%	16	28%	26	24%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 4 – Vyhledávají mladiství rádi společnost?

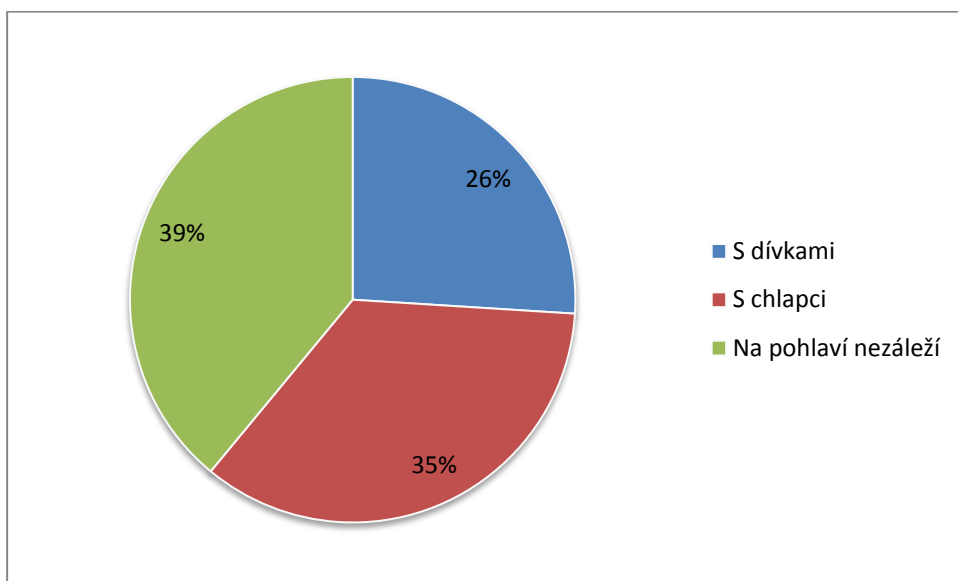

Z tabulky je patrné, že 80 % chlapců rádi vyhledávají společnost lidí, 20 % chlapců uvedlo opak. 72 % dívek uvedlo, že rády vyhledávají společnost lidí, naopak 28 % dívek ji nevyhledává. Celkové výsledky v grafu ukazují, že se chlapci i dívky téměř shodují, 76 % studentů rádo vyhledává společnost.

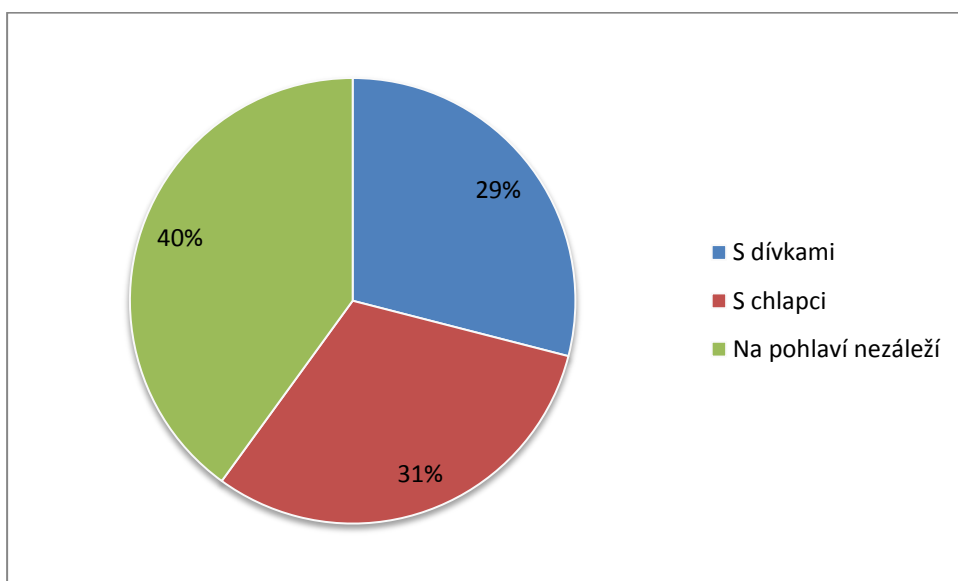
Tabulka č. 3 – S jakým pohlavím si více rozumí dívky a s jakým chlapci.

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
S dívkami	13	26%	17	29%	30	28%
S chlapci	17	35%	18	31%	35	33%
Na pohlaví nezáleží	19	39%	23	40%	42	39%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 5 – S jakým pohlavím si více rozumí chlapci.

Graf č. 6 – S jakým pohlavím si více rozumí dívky.

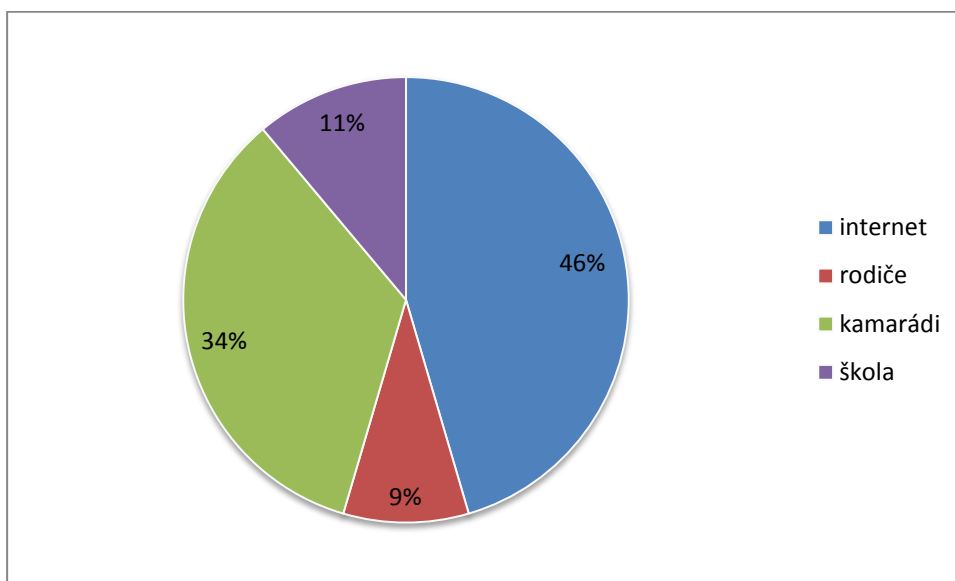

Z grafů i z tabulky je patrné, že mezi dívkami a chlapci došlo téměř ke shodě, 40 % dívek a 39 % chlapců si dobře rozumí s oběma pohlavími. Na druhou stranu si 31 % dívek rozumí více s chlapci a 26 % chlapců s dívkami. Zajímavé je, že si 35 % chlapců rozumí spíše s chlapci, tedy se stejným pohlavím, což je téměř o 10 % více, než, si chlapci rozumí s dívkami.

Tabulka č. 4 – Nejčastější zdroj informací o sexualitě.

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
internet	24	49%	24	41%	48	45%
rodiče	4	8%	6	10%	10	9%
kamarádi	16	33%	20	35%	36	34%
škola	5	10%	8	14%	12	11%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 7 – Nejčastější zdroj informací o sexualitě.

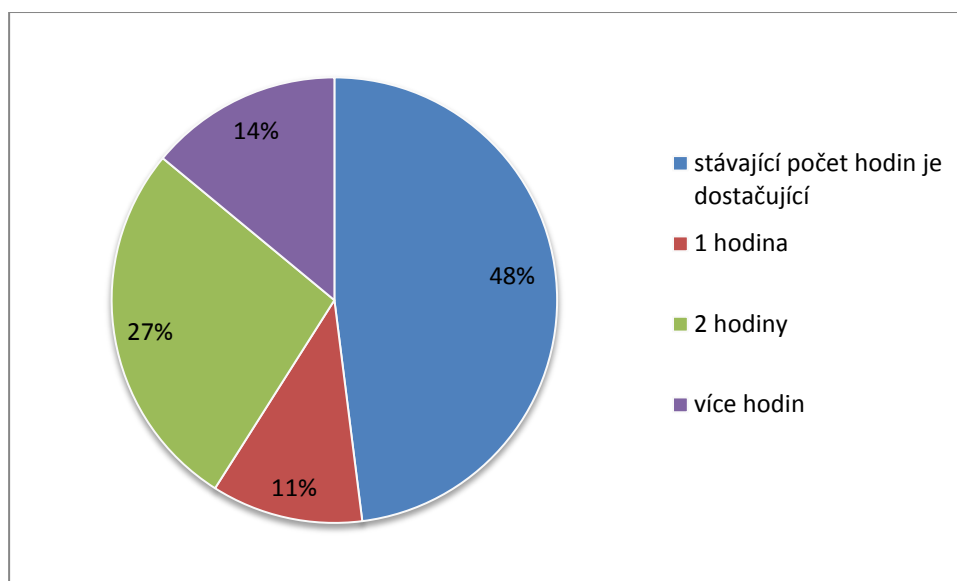
Jak ukazuje tabulka, 49 % chlapců uvedlo, jako nejčastější zdroj informací internet.

33 % chlapců uvedlo nejčastější zdroj kamarády, přátele. Škola má u chlapců 10% zastoupení a rodiče 8%. Tabulka také uvádí, že 41 % dívek používá ke zjištění informací také internet a 35 % dívek kamarády. Škola, jako zdroj informací, má 14% zastoupení, rodiče 10%. Rozdílnost mezi dívkami a chlapci není v tomto případě nijak velká, graf v zásadě ukazuje, že se shodují s internetovým zdrojem informací o sexualitě, kamarádi jsou u obou pohlaví druhým nejčastějším zdrojem, rodina a škola mají nejnižší procentuální zastoupení.

Tabulka č. 5 – Kolik vyučovacích hodin by se měla sexuální výchova učit.

odpovědi	Chlapci		Dívky		Celkem	
	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Stávající počet hodin je dostačující	23	47%	28	48%	51	48%
1 hodina	4	8%	8	14%	12	11%
2 hodiny	16	33%	13	22%	29	27%
Více hodin	6	12%	9	16%	15	14%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 8 – Vyhovující počet vyučovacích hodin sexuální výchovy.

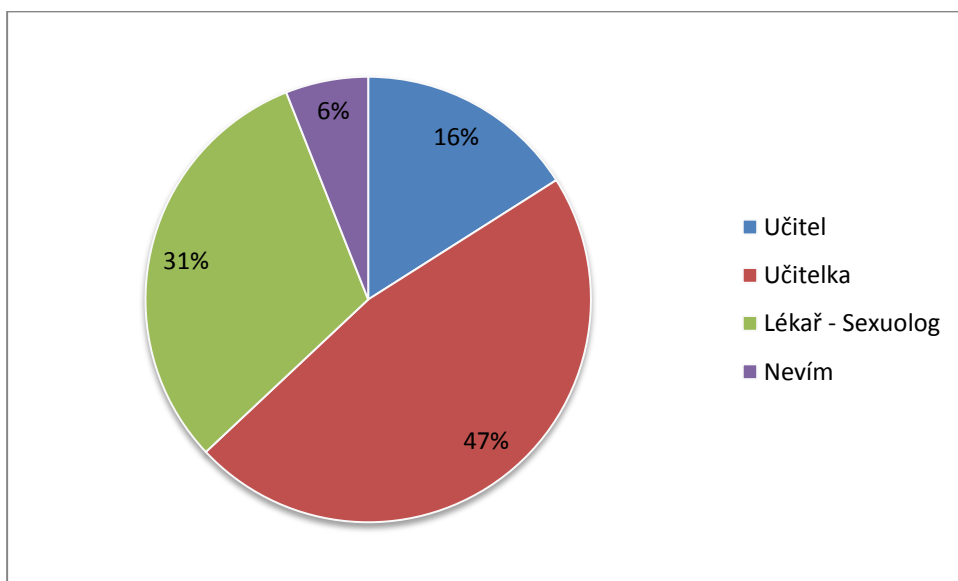

Tabulka ukazuje, že pro 47 % chlapců je stávající počet hodin sexuální výchovy dostatečný a není potřeba něco měnit. Dvě hodiny týdně by uvítalo 33 % chlapců, 1 hodinu týdně 8 % a více hodin 12 % chlapců. 48 % dívek uvedlo, že je spokojeno se stávajícím počtem hodin sexuální výchovy, stejně tak by 22 % dívek uvítalo dvě hodiny týdně a 16 % i více hodin sexuální výchovy. Z celkového grafu jsou výsledky obou pohlaví shodné, téměř polovina chlapců i dívek uvádí, že je počet stávajících hodin dostatečným přínosem.

Tabulka č. 6 - Kdo by měl sexuální výchovu učit.

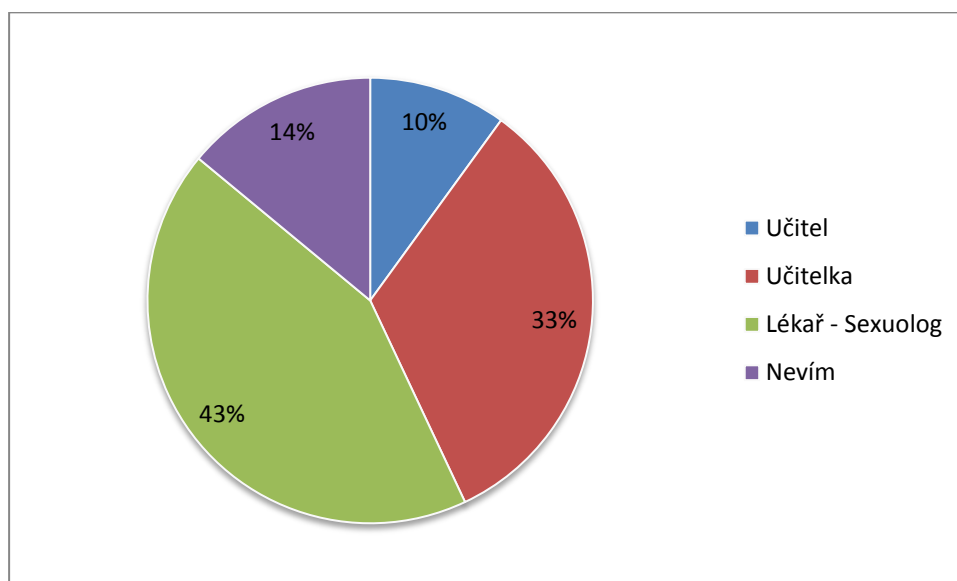
	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Učitel	8	16%	6	10%	14	13%
Učitelka	23	47%	19	33%	42	39%
Lékař - Sexuolog	15	31%	25	43%	40	37%
Nevím	3	6%	8	14%	11	10%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 9 – Kdo by podle chlapců měl sexuální výchovu učit.

47 % chlapců uvedlo, že spíše vítají, jako pedagoga sexuální výchovy ženu, tedy učitelku, 31 % chlapců by uvítalo odbornost lékaře, sexuologa a 16 % pedagoga, tedy muže.

Graf č. 10 – Kdo by měl podle dívek sexuální výchovu učit.

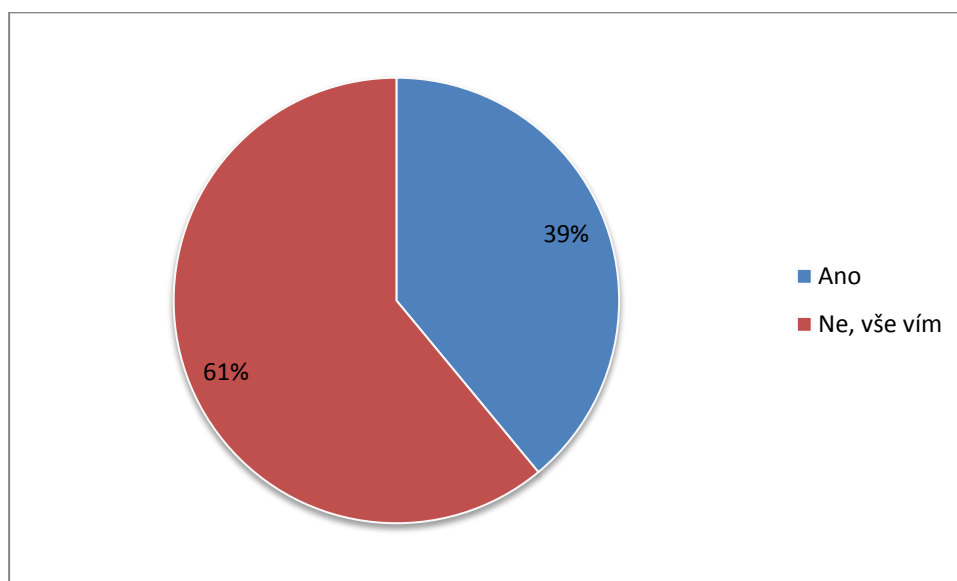

Z grafů jsou patrné rozdíly mezi chlapci a dívkami. Dívky a to celých 43 % by dalo přednost odborníkovi, který by sexuální výchovu vyučoval, naopak chlapci dávají přednost učitelkám, ty mají u dívek 33 % zastoupení. Učitelé, muži, mají jak u dívek 10 %, tak i u chlapců nejmenší procentuální zastoupení. Celkově největší procentuální zastoupení má pedagožka, učitelka, celých 39 %.

Tabulka č. 7 – Je vůbec nutné sexuální výchovu ve školách učit?

odpovědi	Chlapci		Dívky		Celkem	
	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	19	39%	23	40%	42	39%
Ne, vše vím	30	61%	35	60%	65	61%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 11 – Je vůbec nutné sexuální výchovu ve škole učit?

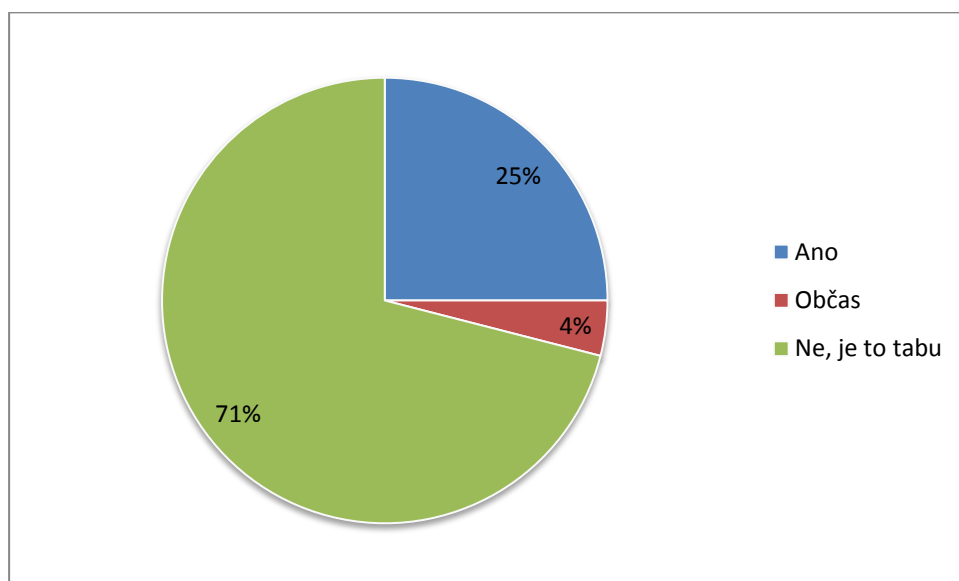

61 % chlapců uvedlo, že vše ví, přesněji, dle nich není dnes nutností sexuální výchovu učit. Díky internetovému vyhledávání informací si mohou najít o sexualitě a dalších tématech vše, co potřebují vědět. Na druhou stranu 39 % chlapců si myslí, že je výuka sex. výchovy ve škole stále důležitá. Z tabulky také vyplývá, že 60 % dívek považuje výuku sexuální výchovy za zbytečnou. U těchto odpovědí se dívky a chlapci plně shodli. I přesto 39 % studentů uvedlo, že je výuka sex. výchovy stále důležitou součástí dospívání.

Tabulka č. 8 – Rozhovory o sexualitě a dospívání s rodiči.

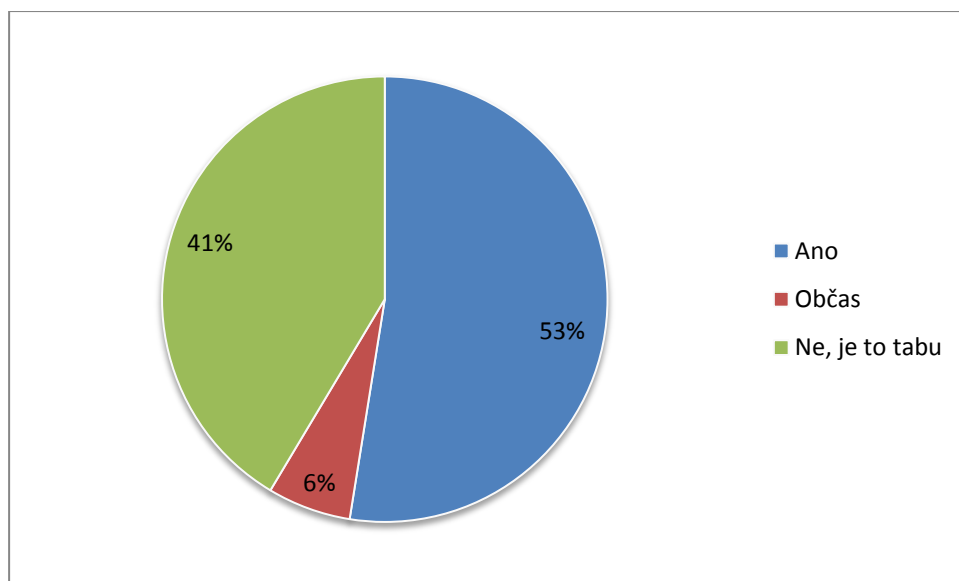
	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	12	25%	30	52%	42	39%
Občas	2	4%	4	6%	6	5%
Ne, je to tabu	35	71%	24	41%	59	55%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 12 – Baví se rodiče s chlapci o sexualitě?

71 % chlapců odpovědělo, že jsou doma rozhovory o sexualitě tabu, přesto 25 % chlapců uvádí, že se doma o sexualitě a dospívání s rodiči baví.

Graf č. 13 – Baví se rodiče s dívkami o sexualitě?

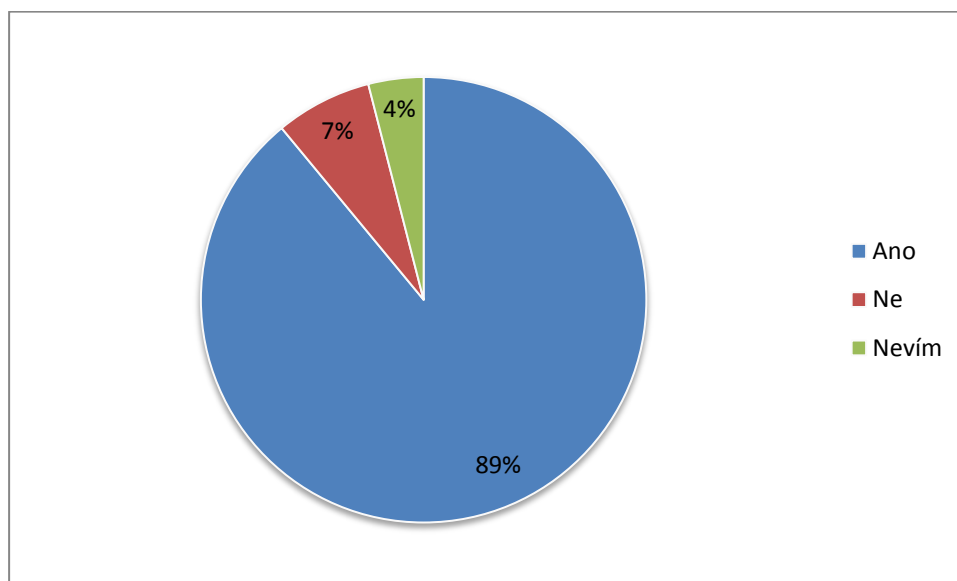

Rozhovory o sexualitě mezi dívkami a rodiči jsou častější. 53 % dívek uvedlo, že se s nimi rodiče baví, i tak 41 % uvádí, že jsou rozhovory o sexualitě tabuizovány. Mezi chlapci a dívkami je zde velký rozdíl, komunikace mezi chlapci a rodiči je více tabuizována, zatímco u dívek je tabuizace o sexualitě poněkud nižší. Celkově je sexualita tabuizována u 55 % studentů.

Tabulka č. 9 – Je láska v životě důležitá?

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	43	88%	52	90%	95	89%
Ne	3	6%	4	7%	7	7%
Nevím	3	6%	2	3%	5	4%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 14 – Je pro mladistvé láska důležitá?

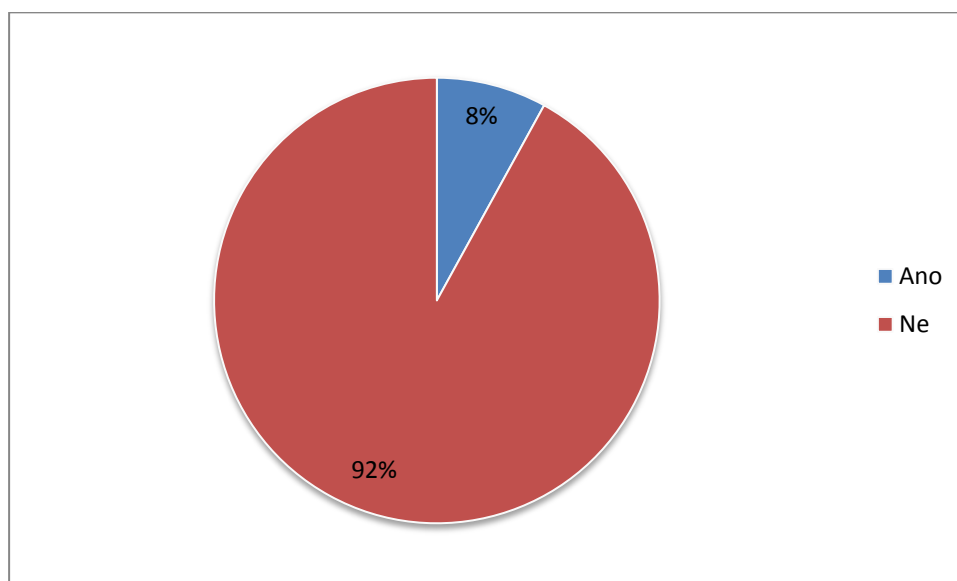

Z tabulky je patrné, že ro 88 % chlapců je láska důležitou součástí života, i přesto 6 % chlapců odpovědělo, že láska důležitá není. 90 % dívek uvádí, že je pro ně láska velmi důležitá, ovšem 7 % dívek uvedlo nedůležitost lásky ve svém životě. U chlapců i u dívek jsou názory na lásku velmi podobné a shodné, pro 89 % mladistvých je láska důležitá.

Tabulka č. 10 – Jsou láska a pohlavní styk stejné pojmy?

	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Ano	4	8%	5	9%	9	8%
Ne	45	92%	53	91%	98	92%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 15 – Je pro mladistvé láska a pohlavní styk stejný pojem?

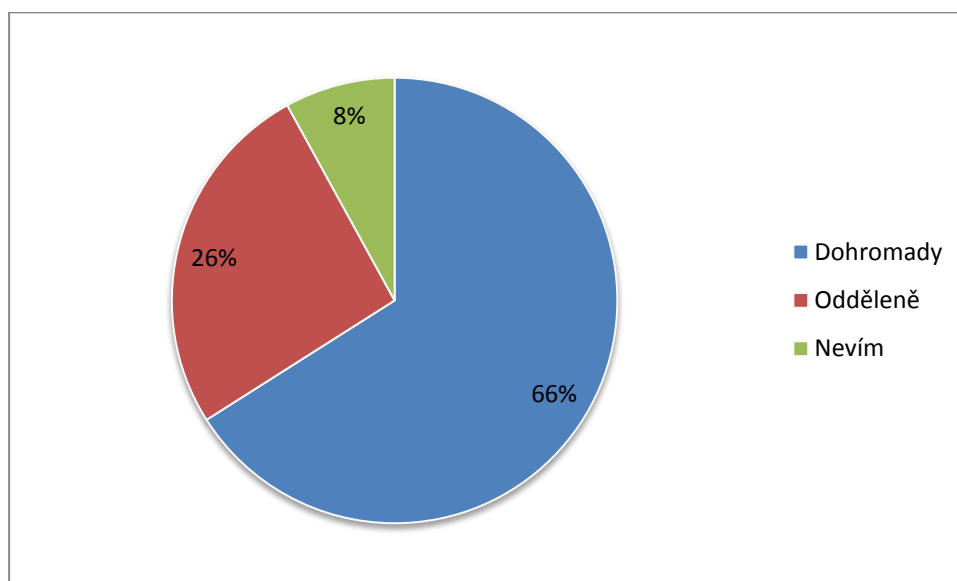

Z tabulky je patrné, že jak dívky 91 %, tak i chlapci 92 % považují lásku a pohlavní styk za dva odlišné pojmy, obě pohlaví se tedy při těchto odpovědích téměř stoprocentně shodli.

Tabulka č. 11 – Jakou formou by se měla sexuální výchova vyučovat.

odpovědi	Chlapci		Dívky		Celkem	
	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Dohromady	30	61%	41	71%	71	66%
Odděleně	14	29%	14	24%	28	26%
Nevím	5	10%	3	5%	8	8%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 16 – Jakou formu výuky mladiství upřednostňují.

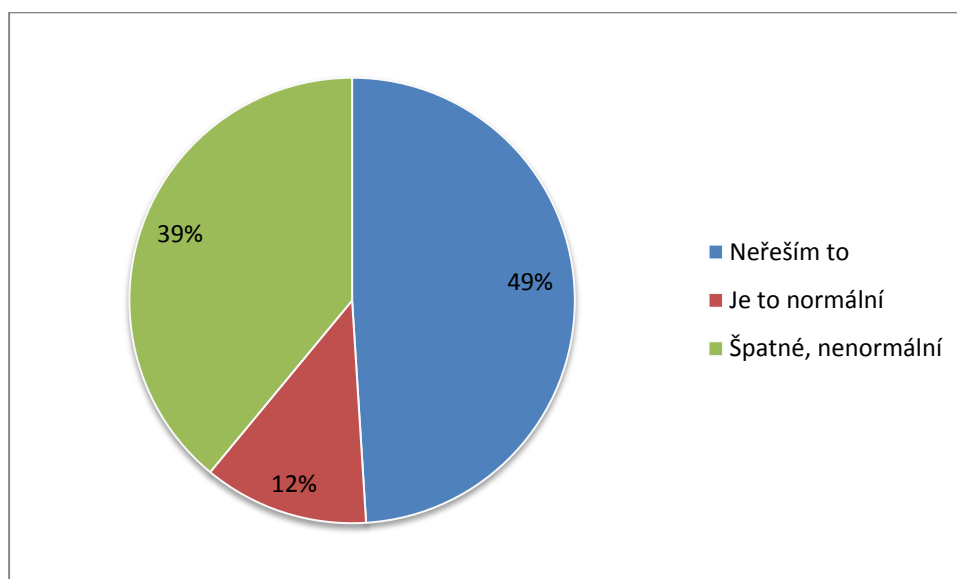

Dle tabulky dává 61 % chlapců přednost výuce hromadné, přesněji, není nutností rozdělovat výuku na pohlaví. Ovšem 29 % chlapců uvedlo, že by byla vhodnější oddělená výuka sexuální výchovy. 71 % dívek uvedlo vhodnost společné výuky sex. výchovy, bez ohledu na pohlaví. 24 % dívek by ovšem dávalo přednost oddělené výuce, většina dívek uvádělo důvod oddělené výuky chování chlapců, posmívání, či úšklebky, které nejsou příjemné. Je ale zajímavé, že téměř stejné procento dívek i chlapců by raději uvítalo oddělenou výuku. Graf uvádí, že se názory chlapců a dívek moc neliší, ukazuje celkem 66 % studentů, kteří raději upřednostňují hromadnou výuku, nedělenou.

Tabulka č. 12 – Názor na homosexualitu.

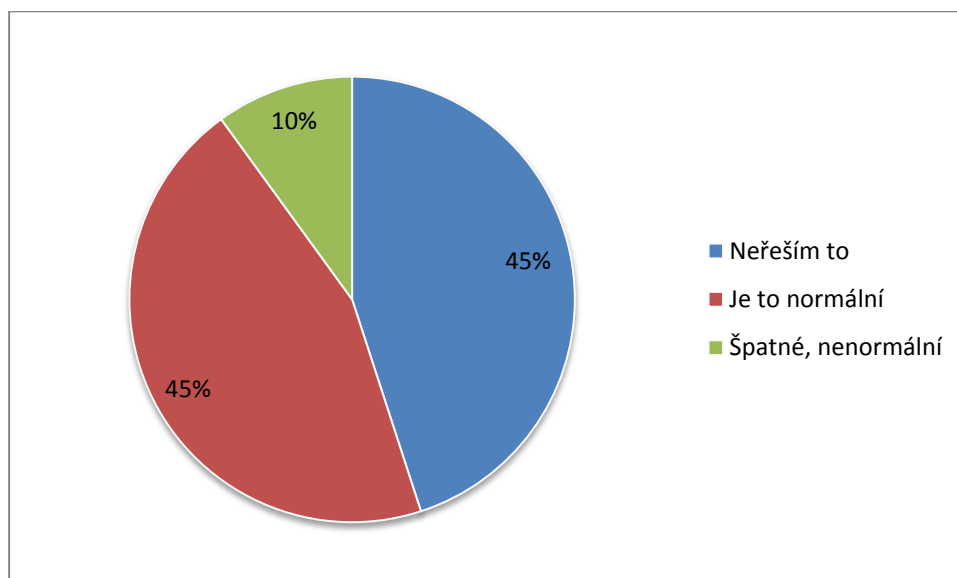
odpovědi	Chlapci		Dívky		Celkem	
	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
Neřeším to	24	49%	26	45%	50	47%
Je to normální	6	12%	26	45%	32	30%
Špatné, nenormální	19	39%	6	10%	25	23%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 17 – Názor chlapců na homosexualitu.

Z tabulky a grafu vyplývá, že 49 % chlapců homosexualitu příliš neřeší. Naopak 39 % uvádí, že je homosexualita špatná a nenormální, většina z chlapců k odpovědím doplňovala i agresivní slova vůči homosexualitě, častými byly fuj, hnus, či pozabíjet.

Graf č. 18 – Názor dívek na homosexualitu.

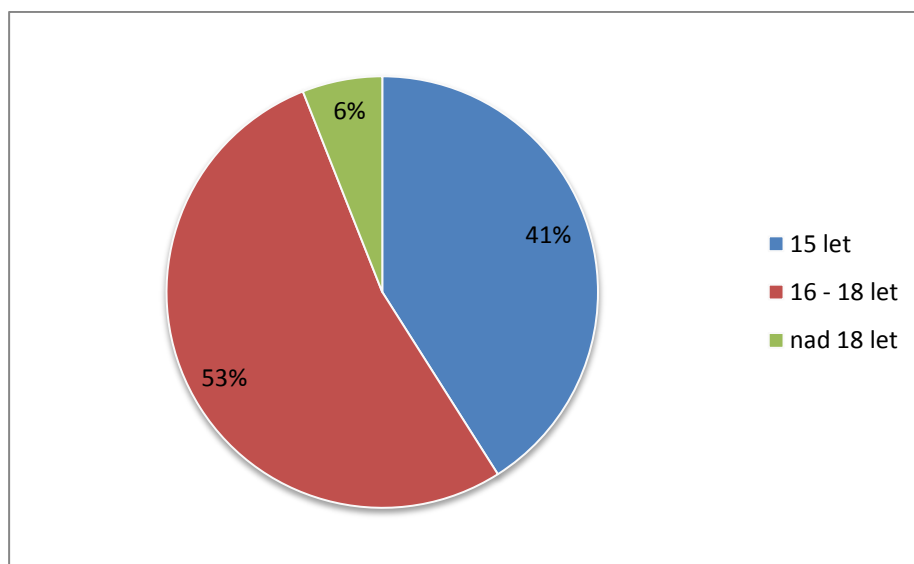
Z grafu je patrné, že u dívek došlo ke shodě, 45 % dívek uvedlo, že s homosexualitou žádný problém nemají, neřeší ji, nebo ji berou normálně. I přesto 10 % dívek uvádí homosexualitu jako špatnou a nenormální. Zde se názory mezi chlapci a dívkami plně rozdělují. Dívky jsou vůči homosexualitě poněkud smířlivější, nemají tak agresivní názory a

považují ji za normální, chlapci jsou naopak vůči jiné sexuální orientaci nekorektní s agresivními názory. I přesto téměř polovina studentů homosexuální orientaci neřeší.

Tabulka č. 13 – Věk počátku pohlavního života.

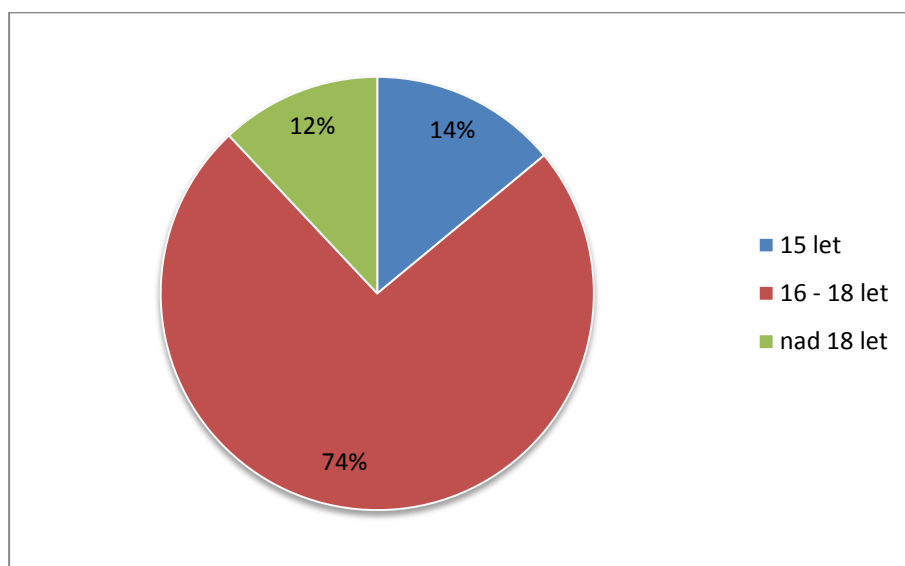
	Chlapci		Dívky		Celkem	
odpovědi	četnost	procenta	četnost	procenta	četnost	procenta
15 let	20	41%	8	14%	28	26%
16 - 18 let	26	53%	43	74%	69	64%
nad 18 let	6	6%	7	12%	13	12%
celkem	49	100%	58	100%	107	100%

Graf č. 19 – Jaký věk je podle chlapců nejlepší pro začátek sexuálního života.

52 % chlapců uvedlo, že nejvhodnějším věkem pro začátek sexuálního života je mezi 16 až 18 rokem. Ovšem pro 41 % chlapců je nejvhodnější věk 15 let.

Graf č. 20 – Jaký věk je dle dívek nejlepší pro začátek sexuálního života.

Dle tabulky i grafů je patrné, jaké jsou rozdíly v názorech o sexuálním životě mezi chlapci a dívkami. Většina, přesněji 74 % dívek uvádí, nejvhodnější věk mezi 16 a 18 rokem, což je 20% rozdíl oproti chlapcům. 12 % dívek uvedlo vhodný věk nad 18 let, u chlapců to byl tento věk zastoupen 6 %. Velký rozdíl je patrný i u věku 15 let, vhodnost věku uvedlo 14 % dívek a 41 % chlapců, rozdíl je téměř o 30 %.

7.1 Shrnutí průzkumu

V této části práce jsou shrnuty výsledky celého průzkumu, poznatky z něho získané nám ukazují jistý postoj mladistvých k sexualitě i k sexuální výchově ve škole.

Jak je uvedeno v teoretické části práce, v tématu orientace¹³³ se stále setkáváme s různými názory na jinou, než na heterosexuální orientaci, některé jsou pozitivní ve smyslu, že je jiná orientace přijímána, nebo brána jako normální, v opačném případě je negativní, považována za nemoc, za špatnost, či nenormálnost a to v lepším případě, 39 % chlapců uvedlo k označené odpovědi špatné, nenormální, ještě označení fuj, hnus, či pozabíjet a podobně. Tyto tři výrazy se objevovaly nejčastěji. Děvčata se k tématu homosexuality vyjadřují podstatně lépe, 45 % ji neřeší a stejné procento ji bere jako normální, 10 % považuje homosexualitu za špatnost, což je oproti klukům velký rozdíl v názoru. Z průzkumu také vyplynulo, že nejčastějším zdrojem vyhledávání informací o sexualitě je internet. Internetový zdroj uvedlo 49 % chlapců a 41 % dívek, kamarádi a přátelé, jako zdroj informací měli u

¹³³ Viz. 3.3 Kapitola Orientace, s. 30

chlapců 33% a u dívek 35% zastoupení, informace o sexualitě získané ze školy uvedlo 10 % chlapců a 14 % dívek, informace od rodičů 8 % chlapců a 10 % dívek, což je také dáno tabuizací sexuálních témat mezi rodiči a dětmi. Tabuizaci rozhovorů sexuálních témat mezi rodičem a dítětem uvedlo 71 % chlapců a 41 % dívek, bavení se o sexualitě a dospívání s rodiči uvedlo 52 % dívek. Celkové procentuální zastoupení, tabuizování tématu sexuality, uvedlo více, jak polovina studentů, přesněji 55 % respondentů. Zde je vidět velký rozdíl mezi dívkami, chlapci a rodiči, tedy jejich pojetí sexuality a sexuální výchovy vůči nim, z průzkumu vyplynulo, že pouze 25 % chlapců se doma s rodiči baví o sexu, oproti dívkám je zde 27% rozdíl. Výsledkem tabuizace jsou některé nedostatečné, či špatné názory na určitá témata, jako je právě zmíněná sexuální orientace, či nevhodné poznámky během výuky sexuální výchovy, i přesto, že celkem 84 % studentů nemá žádný problém o sexualitě mluvit, včetně toho, že 76 % z nich rádo vyhledává společnost lidí.

Průzkum také ukázal, že mladí lidé jsou v otázce lásky velmi pozitivní, pro 89 % respondentů je láska důležitou součástí života, což je velmi dobré zjištění, v čemž se dívky i chlapci plně shodli, také jasně rozdělují pojmy láska a pohlavní styk, pro 92 % studentů jsou to dva naprosto rozdílné pojmy. Zajímavý a rozdílný názor měli respondenti na počátek sexuálního života, ideální věk je mezi 16, až 18 rokem, na tom se shodli chlapci i dívky, celkem 64% zastoupení, ovšem 41 % chlapců pokládá za ideální věk 15 let, dívky, tak převyšují o celých 26 %, s vhodným věkem nad 18 let se shodlo 12 % respondentů.

Aktivita školy, při výuce sexuální výchovy je dle respondentů dostačující, 47 % chlapců a 48 % dívek schvaluje stávající počet hodin a nic by neměnili, dalších 33 % chlapců a 22 % dívek se ale domnívá, že je výuka nedostatečná a měla by se proto sexuální výchova vyučovat alespoň 2 hodiny týdně. Pro stávající počet vyučovacích hodin sexuální výchovy je z celkového počtu, téměř polovina respondentů. Díky internetovým zdrojům nabývá celkem 61 % studentů dojmu, že není ani potřeba sexuální výchovu učit, že si lze vše vyhledat, což je paradoxem. Studentům nejvíce vyhovuje hromadná forma výuky, 61 % chlapců a 71 % dívek by formu výuky nijak neměnilo, i přes to by 29 % chlapců a 24 % dívek uvítalo oddělenou výuku, hlavní důvod uváděli stydlivost, či posměšné poznámky ze strany chlapců. Velmi důležitým aspektem je člověk, pedagog, který sexuální výchovu vyučuje, zde se názory velmi liší, rozdíly ve vnímání a přístupu k výuce, k získaným informacím jsou z průzkumu patrné, 47 % chlapců by dalo přednost učitelce, tedy ženě, naopak 43 % dívek by dalo přednost odbornému vedení výuky, vítalo by výuku od odborníka, sexuologa, naopak nejnižší procentuální zastoupení měl pedagog, muž a to jak u dívek 10 %, tak i u chlapců 16 %.

Průzkum ukázal nejen jistou představu mladistvých o sexualitě a různých tématech s ní spojených, nýbrž i postavení rodičů a školy v tomto směru. Rozdílnost v názorech je v tomhle smyslu dána především díky pohlaví, v některých tématech, odpovědích se takřka velmi dobře shodli, jako byla důležitost lásky v životě, či její rozlišení s pohlavním stykem. Naopak velké rozdílnosti průzkum ukázal v názorech na sexuální orientaci, nebo kdo by měl sexuální výchovu vyučovat, včetně názoru na ideální začátek pohlavního života. Díky průzkumu bylo zjištěno, že i když se chlapci a dívky ve spoustě témat shodli, tak i přesto jsou chlapci v určitých, ne - li v zásadních otázkách sexuality a sexu poněkud zbrklejší, rychlejší a díky agresivní reakci na homosexualitu i více negativně a emočně založení.

7.2 Diskuze

Průzkumem bylo zjištěno, že se od roku 2009 získávání informací od různých zdrojů podstatně změnilo. Zatímco výzkumy profesora Weisse a docenta Zvěřina na téma Sexuální chování v ČR uvádí, že nejčastějšími zdroji informací jsou kamarádi¹³⁴, naopak průzkum v této práci uvádí, že nejčastějším zdrojem informací o sexualitě, je internet, což se plně neshoduje, přátelé, jako zdroj informací byl, až jako druhý nejvyužívanější.

Průzkum Aleny Osowské, který byl v roce 2010 zaměřen na Sexuální výchovu mládeže¹³⁵ ukázal, že se výsledky v otázkách zaměřených na nejčastější zdroje informací plně shodují s průzkumem v této práci, Osowská taktéž uvádí, jako nejčastější zdroj informací internet, tento zdroj v roce 2010 uvedlo 73 % respondentů, také výsledky počtů hodin sexuální výchovy se téměř shodovaly, v roce 2010 uvedlo 51 % respondentů spokojenost se stávajícím počtem hodin, nynější průzkum ukázal 48% spokojenost, což je téměř totožné.

Naopak velká rozdílnost je v rozhovorech o sexualitě v rodině, zatímco Osowská uvedla pozitivní reakce na rozhovory o sexualitě mezi rodiči a dětmi u 62 % respondentů, tento průzkum naopak uvedl, že rozhovory o sexualitě vede pouze 39 % studentů a u 55 % studentů byla zjištěna tabuizace hovorů o sexualitě v rodině.

V roce 2010 byl také uskutečněn výzkum Vandou Zemanovou, zabývající se Započetím sexuálního života z pohledu dospívajících.¹³⁶ Výsledné poznatky průzkumu této práce a výzkumu Zemanové se v určitých bodech shodují a zároveň spolu souvisí. Téměř totožná je shoda v oblasti pojetí sexuálního styku, přesněji vhodného věku, kdy by měl být započat

¹³⁴ Srov. Weiss, P., Zvěřina, J. *Sexuální chování v ČR* [online]. [cit. 5. 5. 2016].

¹³⁵ Srov. Osowská, A. *Sexuální výchova mládež* [online]. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. [cit. 16. 6. 2016].

¹³⁶ Srov. Zemanová, V. *Započetí sexuálního života z pohledu mladistvých* [online]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. [cit. 16. 6. 2016].

sexuální život, jak u průzkumu, tak i výzkumu bylo zjištěno, že více, jak polovina respondentů vnímá ideální věk mezi 16, až 18 rokem, i přesto bylo z výzkumu Zemanové zjištěno, že u 32 % respondentů je ideální věk 15 rok, což je také téměř totožné s průzkumem, který zjistil ideální 15 rok započetí sexuálního života u 26 % mladistvých. Také navazuje, že 14 rok byl nejčastějším věkem, během něhož proběhl první pohlavní styk, o tomto věku prvního pohlavního styku také informovalo Ministerstvo zdravotnictví, což je zajímavé hlavně z hlediska toho, když více, jak polovina studentů uvedla, že ideální věk je mezi 16, až 18 rokem a to jak v průzkumu, tak i ve výzkumu Zemanové. Stejně tak se shodovaly i napsané dodatky k těmto odpovědím, například do 15 let můžeš, od 15 let musíš apod.

Zmíněný průzkum Ministerstva zdravotnictví zabývající se zkušenostmi prvního pohlavního styku u mladistvých, informoval v květnu 2012, že 23 % mladistvých děvčat mezi 14 a 15 rokem, již má zkušenosti s pohlavním stykem.¹³⁷ Jak uvádí MUDr. Procházková, celorepublikově jsou sice čísla nízká, ale stále jsou a nesou svá rizika. Důvodem je jasný vliv okolí, všichni mladí chtějí zapadat do určitého kolektivu, který je ovlivňován dnešní dobou, internetem a masmédií, ve kterých je sex prezentován nejrozličnějšími způsoby, bez okolků a zábran.¹³⁸

Sexualitou náctiletých se také zabýval výzkum prováděný Lenkou Bednářovou mezi lety 2012, až 2013.¹³⁹ Rozdíl mezi výzkumem Bednářové a průzkumem v této práci byl v zásadě v metodě sběru dat, přesněji byl využit kvalitativní výzkum. Téměř totožné pro výzkum i průzkum byly nejen otázky na různá témata sexuality, jako je postoj k homosexualitě, lásce, či partnerství, ale i získané odpovědi. Názory na homosexualitu se úzce shodovaly, převažuje liberálnější postoj, i přesto byly některé reakce na homosexuální orientaci takřka přehnané. Respondenti se v zásadě shodli i v odlišnosti pojmů lásky a pohlavního styku, mladiství tyto dva pojmy v zásadě rozdělují, ale současně je spojují ve smyslu, že na sebe navazují, taktéž se plně shodli na důležitosti lásky v životě.

Z těchto uskutečněných výzkumů a průzkumů jasně vyplývá, že se názory mladistvých na sexualitu člověka od roku 2010 nijak zvlášť nezměnily. Sexuální výchova ve školách je stále brána za dostačující a není tedy potřeba ji nijak zvlášť měnit, či rozšiřovat. Nezměnily se ani názory na využívání zdrojů informací o sexualitě, předně je využíván internet a přátelé a to i přes následek zkreslení daných informací, láska je i nadále důležitým aspektem v životě

¹³⁷ Srov. Ministerstvo zdravotnictví ČR. *Mezinárodní studie bohužel poukázala na špatný životní styl dětí a studentů* [online]. [cit. 14. 6. 2016].

¹³⁸ Srov. Válková, H. Každá čtvrtá deváčka má zkušenosti se sexem. In: *Idnes.cz* [online]. [cit. 5. 6. 2016].

¹³⁹ Srov. Bednářová, L. *Sexualita náctiletých* [online]. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. [cit. 16. 6. 2016].

každého mladého člověka. Naopak došlo ke změnám v oblasti sexuální výchovy v rodině, kdy průzkum v této práci ukázal, že je informovanost od rodičů stále více tabuizována, než tomu bylo například v roce 2010.

ZÁVĚR

Sexualita člověka a s ní následně spojená sexuální výchova je jedním z nejtěžších témat, jejíž vymezení, pochopení a předání informací je zásadní, ale zároveň velmi složité a to nejen pro pedagogy, školu, ale i pro rodiče. Dnešní svět je ovlivňován nejen dobrými, ale i špatnými faktory a nejvíce ovlivnitelní jsou právě děti a mladiství. To, co předáme, ať už jako rodiče, nebo pedagogové, si mladí lidé ponесou celý život.

Cílem práce bylo prozkoumat a pochopit pohled dnešních mladistvých na sexuální stránku člověka, jaký je jejich postoj k sexualitě a k výuce sexuální výchovy, prozkoumat a pochopit jejich stanoviska k některým tématům spojených s tímto oborem.

Teoretická část obsahuje charakteristiku a vymezení sexuality. Pochopení a význam pojmů, které se sexualitou úzce souvisí, faktory, které ovlivňují předávání daných informací. Dále vymezuje základní pojmy, jako je například AIDS, kondom, či orgasmus, součástí je i charakteristika pohlavního styku, početí a těhotenství, popis pohlavně přenosných nemocí, včetně ochranných antikoncepčních prostředků, kdy prevence a informovanost je důležitým aspektem každého sexuálního života. Součástí teoretické části je i popis sexuality z historického kontextu, jenž je vymezená čtyřmi obdobími, pravěkem, starověkem, středověkem a novověkem, součástí je i tabuizace sexuality v dějinách. Práce se dále zaměřuje na vymezení a objasnění sexuální identity, orientace, projevy chování, včetně různých sexuálních deviací.

V teoretické části je také charakterizována sexuální výchova na školách, obsah, cíle, různé formy výuky, včetně pojetí sexuální výchovy z historického kontextu. Dále se zaměřuje na vymezení kurikulárních dokumentů, jako je Rámcový vzdělávací program, Školní vzdělávací program, Doporučení ministerstva školství a Metodická příručka pro pedagogy, jejíž součástí je charakteristika osobnosti a kompetencí pedagoga. Poslední kapitoly teoretické části se věnují rodině a společnosti, respektive jejich pohledu na sexualitu. Přístup rodičů k tématům o sexualitě a pohled různých náboženství na sexuální stránku člověka.

Praktická část je zaměřena na průzkum postojů a názorů mladistvých ve věku 14, až 15 let na sexualitu a sexuální výchovu. Cílem průzkumu bylo nejen zmapování názorů mladistvých na sexualitu, ale i zjištění zpětné vazby na výuku sexuální výchovy. Součástí praktické části je charakteristika respondentů, následný sběr dat a jejich zpracování. Výsledky průzkumu jsou v praktické části formulovány do tabulek, kde jsou všechny odpovědi rozděleny dle pohlaví, včetně celkového procentuálního zastoupení, dle výsledků je součástí

každé tabulky graf, či grafy, které umožňují obraznější přehled. Závěrem je shrnutí a diskuze průzkumu.

Smyslem a základem této práce je uvědomění si důležitosti správného vymezení informací o sexualitě, jejíž součástí je pochopení odlišností, tolerance, preventivního jednání, včetně přijetí zpětné vazby ze strany mladistvých. Jako rodič, pedagog, či instituce vzít v potaz jejich názor, či se naopak poučit z jistých nedostatků, které o sexualitě mají. Z této práce se tak může stát nástroj pro přiblížení se názorům dospívajících a stejně tak může posloužit mladým lidem, jako jistý zdroj informací o lidské sexualitě.

ZDROJE

- Barták, A. *Antikoncepce*. Praha: Grada, 2006. 132 s. ISBN 80 - 247 - 1351 - 9
- Dulmen, R. *Kultura a každodenní život v raném novověku*. Nakladatelství: ARGO, 1999. 340 s. ISBN 80 - 7203 - 116 - 3
- Fifková, H. a kol. *Sexuální výchova – vybraná témata*. Příručka pro učitele. Praha: MŠMT, VÚP, 2009. 80 s. ISBN 978 - 80 - 87000 - 29 - 8
- Fifková, H. a kol. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. Praha: Grada, 2008. 216 s. ISBN 978-80-247-1696-1
- Hart - Davis, A. *Dějiny: Velký obrazový průvodce historií lidstva*. Praha: Knižní klub, 2009. 612 s. ISBN 978 - 80 - 242 - 2488 - 6
- Hooperová, A. *Velká kniha o sexu*. Praha: INA, 1999. 190 s. ISBN 80 - 7202 - 507 - 4
- Chrátka, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978 - 80 - 247 - 1369 - 4
- Janiš, K. Představy veřejnosti o sexuální výchově. In. *Sborník referátů. 18. Celostátní kongres k sexuální výchově v ČR*. Brno: CAT Publishing, 2010. 220 s. ISBN 978 - 80 - 904290 - 2 - 4
- Kavka, F., Petrů, J. *Dějiny Univerzity Karlovy 1918 – 1990*. Praha: Karolinum, 1998. 671 s. ISBN 807 - 184 - 539 - 6
- Kočí, A. a kol. *Nové universum*. Praha: Knižní klub, 2003. 1303 s. ISBN 80 - 242 - 1069
- Kostka Neumann, S. *Dějiny ženy*. Praha: Knižní klub, 2000. 1077 s. ISBN 80 - 242 - 0249 - 2
- Kniha, M. a kol. *Děti a jejich sexualita - rádce pro rodiče a pedagogy*. Praha: CPRESS, 2014. 208 s. ISBN 978 - 80 - 265
- Kubík, J. *Sexualita bez tabu*. Brumovice: Carpe diem, 2012. 328 s. ISBN 978 - 80 - 87195 - 10 - 9
- Kraft, H. *Tabu: Magie a sociální skutečnost*. Nakladatelství: Mladá fronta, 2006. 218 s. ISBN 80 - 204 - 1345 - 6
- Lewinsohn, R. *Světové dějiny sexuality*. Praha: Naše vojsko, 1992. 304 s. ISBN 80 - 206 - 0071 - X
- Magoon, Kekla. *Sex education in Schools*. Minnesota 55439: ABDO, 2009. 112 s. ISBN 978 - 1 - 60453 - 536 - 5
- Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti 3*. Brno: NAUMA, 2000. 421 s. ISBN 80 - 86258 - 10 - 6
- Malina, J. a kol. *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky 1*. Akademické nakladatelství CERM, 2007. 1216 s. ISBN 978 - 80 - 86258 - 71 - 3

Mikota, V. a kol. *150 let od narození Freuda*. Nakladatelství: Institut Václava Klause, o. p. s., 2015. 120 s. ISBN 80 - 86547 - 56 - 6

.

Otis - Cour, Z. *Rozkoš a láska ve středověku*. Praha: Vyšehrad, 2002, 179 s. ISBN 80 - 7021 - 542 - 9

Padych, J. *Pravěké ženy a jejich velké tajemství*. Ostrava: Daniel Padych, 2013. 70 s. ISBN 978 - 80 - 903492 - 2 - 3

Parker, G. *Dějiny světa v obrazech*. Praha: Knižní klub, 1995. 480 s. ISBN 80 - 7176 - 154 - 0

Peas, A., Peasová, B. *Proč muži neposlouchají a ženy neumí číst v mapách*. Praha: Ikar, 2012. 352 s. ISBN 978 - 80 - 249 - 1804 - 4

Šilerová, L. *Sexuální výchova*. Praha: Grada, 2003. 104 s. ISBN 80 - 247 - 0291 - 6

Šrámková, T. *Sexuologie pro zdravotníky*. Praha: Galén, 2015. 235 s. ISBN 978 - 80 - 7492 - 175 - 9

Tavel, P. *Vybrané kapitoly ze sociální psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009 150 s. ISBN 978 - 80 - 244 - 2327 - 2

Trojan, O. *Jak mluvit s dětmi o sexu. Rádce pro rodiče a pedagogy*. Praha: Fragment, 2009. 152 s. ISBN 978 - 80 - 253 - 0833 - 2

Uzel, R. *Sexuální výchova*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 28 s. ISBN 80 - 86991 - 69 - 5

Uzel, R. *Mýty a pověry o sexu*. Praha: ROH, 1990. 160 s. ISBN 80 - 208 - 0936 - 8

Weiss, P., Zvěřina, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. 160 s. ISBN 80 - 7178 - 558 - X

Zvěřina, J., Malina, J. *Sexuologie pro antropology*. Brno: NAUMA, 2002. 68 s. ISBN 80 - 210 - 2822 - X

Elektrické zdroje

Augustyn, J. Zmrzačený pohled na sexualitu přináší prázdnotu. In: *Víra. cz* [online]. ©1998 - 2016 [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Sexualita.html>

Bednářová, L. *Sexualita náctiletých*. [online]. Plzeň: 2013. Diplomová práce. 96 s. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. [cit. 16. 6. 2016]. Dostupné z <https://otik.uk.zcu.cz/handle/11025/8521>

Bosoková, N. (2015) Druhy sexuální orientace: Homosexualita. In: *O psychologii. cz* [online]. [cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.opsychologii.cz/clanek/222-druhy-sexualni-orientace-homosexualita/>

Čížková, P. *Prevence pohlavně přenosných onemocnění a metody antikoncepce* [online]. 2011, 31 s. [cit. 25. 5. 2016]. Dostupné z http://is.muni.cz/th/319787/lf_b/EM/Prevence_sexualne_prenosnych_onemocneni_a_metody_antikoncepce_-_edukacni_material.pdf

Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k realizaci sexuální výchovy v základních školách. [online]. Praha: MŠMT, 2010. 35 s. [cit. 23. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuceni-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>

Fífková, H. (2014) Rodiče stále neumí mluvit se svými dětmi o sexu. In: *Novinky. cz* [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/343489-sexuolozka-hanka-fifkova-rodice-stale-neumi-mluvit-se-svymi-detmi-o-sexu.html>

Herrová, Ž. Lidská sexualita. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2004 [cit. 6. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010629>

Janáčková, L., Hátlová, P. (2016) Sex vnímají jinak. In: *Parlamentní listy* [online]. [cit. 27. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Sex-vnimaji-jinak-Nasili->

na-zenach-je-u-nekterych-muslimu-normalni-rika-sexuolozka-Laura-Janackova-a-varuje-Bud-zakazeme-minisukne-nebo-zvolime-jine-politiky-417830

Janíková, H. *Sexuální úchytky, deviace a aberace* [online]. Nakladatelství: Benepal a. s., 2012. 54 s. [cit. 25. 5. 2016]. Dostupné z http://www.benepal.cz/files/project_1_file/SEXUALNI-DEVIACE.PDF

Janiš, K. (2006) K historii cílené pohlavní výchovy v období první republiky. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2007012702>

Janiš, K. (2004) Sexuální výchova – vybraná témata. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010626>

Jedlička, J. a kol. *Krátký odborný návod dostatečně odpovědným milencům*. [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2007. 57 s. [cit. 25. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.prevencehiv.cz/materialy/9-kondom.pdf>

Jeřábek, T. Pravek Velká Morava. In: *Vývoj umění na Moravě od počátku do současnosti* [online]. 2015 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z https://is.muni.cz/el/1421/podzim2015/USK_32a/Pravek__Velka_Morava.pdf

Košťálová, M. Lidská sexualita. In: *Zdravě.cz* [online]. 2010 [cit. 6. 5. 2016]. Dostupné z <http://sex-a-erotika.zdrave.cz/lidska-sexualita/>

Kovář, P. Antikoncepční metody. [tabulka]. [online]. 2016. [cit. 29. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.gynprenatal.cz/antikoncepce-a-hormonalni-terapie/>

Labusová, E. Mluvte s dětmi o sexu! In: *evalabusova.cz* [online]. © 2006 - 2016 [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z http://www.evalabusova.cz/preklady/o_sexu.php

Ministerstvo zdravotnictví ČR. (2012) *Mezinárodní studie bohužel poukázala na špatný životní styl dětí a studentů* [online]. [cit. 14. 6. 2016]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/dokumenty/mezinarodni-studie-bohuzel-poukazala-na-spatny-zivotni-styl-deti-a-skolaku-_6442_2501_1.html

MŠMT. *Výchova k sexuálnímu zdraví a zdravému životnímu stylu* [online]. [cit. 29. 5. 2016]. Dostupné z etika.cmgpv.cz/dokumenty/eticka/vychova-k-sexualnimu-zdravi.ppt.

Napora, E. (2005) Osamělé rodičovství a jeho vliv na pohlavní identifikaci dítěte, jako výzva pro současnost. In: *Pedagogická orientace* [online]. č. 3, 70 s. [cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/1033/833>

Osowská, A. *Sexuální výchova mládeže*. [online]. Liberec: 2010. Bakalářská práce. 80 s. Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně - humanitní a pedagogická. [cit. 16. 6. 2016]. Dostupné z https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/2043/bc_17508.pdf?sequence=1

Plodné a neplodné dny. In: *Sexus - Informace o lidské sexualitě* [online]. Společnost pro sexuální osvětu, 2002 [cit. 17. 5. 2016]. ISSN 1214 - 0953. Dostupné z <http://www.sexus.cz/plodne-a-neplodne-dny?page=1>

Nulíčková, Z. (2015) Judaismus, Hinduismus, Budhismus. In: *Studentpoint. cz* [online]. [cit. 27. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.studentpoint.cz/366-zajimavosti/17814-judaismus-hinduismus-buddhismus/#.V0fZAzWLQ1h>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 23. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Statistiky HIV a AIDS. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2016. [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/clanky/HIV-AIDS-3-2016>

Stehlíková, D., Pechová, O. a kol. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. 2007. 59 s. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

Šípek, A. Oplození. In: *Genetika – Biologie* [online]. © 2010 - 2014 [cit. 17. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.genetika-biologie.cz/oplozeni>

Štěrbová, D. Přístup k dětské sexualitě. In: *Dobromysl* [online]. © 2002 - 2012 [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1058>

Uzel, R. Sexuální výchova adolescentů [online]. 2014 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z http://www.dmhk.cz/public/Image/sekce-typ-171/uzel_sexualni_vychova_adolescentu.pdf

Válková, H. (2012) Každá čtvrtá deváťáčka má zkušenosti se sexem. In: *Idnes. cz* [online]. [cit. 5. 6. 2016]. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/pruzkum-ke-zkusenosti-skolaku-se-sexem-fc8-/domaci.aspx?c=A120626_155856_domaci_hv

Vojtíšek, Z. (2010) Dobrodružná církev - Mormoni. In: *Společnost* [online]. [cit. 27. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.zvojtisek.cz/dokumenty/clanky/mormoni.pdf>

Weiss, P. Klasifikace sexuálních deviací. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2007 [cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008053101>

Weiss, P. (2012) Poruchy pohlavní identity. In: *Psychiatrie pro praxi* [online]. [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2012/03/03.pdf>

Weiss, P., Zvěřina, J. (2014) Nejnovější výzkum sexuálního chování české populace. In: *Český směr* [online]. [cit. 26. 5. 2016]. Dostupné z <http://csnoviny.cz/nejnovejsi-vyzkum-sexualniho-chovani-ceske-populace/>

Weiss, P., Zvěřina, J. *Sexuální chování v ČR*. Praha: agentura DEMA a.s., Národní komise pro řešení problematiky HIV/AIDS Ministerstva zdravotnictví [online]. 2009. [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.dema.cz/>

2016]. Dostupné z <http://mep.zverina.cz/files/103-sexualni-chovani-v-cr-srovnani-vy-zkumu-z-let-1993-1998-2003-a-2008.pdf>

Weiss, P., Zvěřina, J. (2009) Znalosti o sexu? Od kamarádů. [online]. [cit. 24. 5. 2016]. Dostupné z <http://mep.zverina.cz/597/cz/normal/znalosti-o-sexu-od-kamaradu/>

Zemanová, V. *Započetí sexuálního života z pohledu dospívajících*. [online]. Praha: 2010. Diplomová práce. 148 s. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta Husitská teologická. [cit. 16. 6. 2016]. Dostupné z <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/70739>

Zvítorský, M. Operační definice zdraví v oblasti lidské sexuality. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2007 [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008053001>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – Spojení spermie s vajíčkem

Obrázek č. 2 – Plodné a neplodné období

Obrázek č. 3 – Věstonická Venuše

Obrázek č. 4 – Venuše z Willendorfu

Obrázek č. 5 – Scéna z nevěstince

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Rozhovory o sexualitě

Tabulka č. 2 – Vyhledávání společnosti

Tabulka č. 3 – S jakým pohlavím si více rozumí dívky a s jakým chlapci?

Tabulka č. 4 – Nejčastější zdroj informací o sexualitě.

Tabulka č. 5 – Kolik vyučovacích hodin by se měla sexuální výchova učit?

Tabulka č. 6 – Kdo by měl sexuální výchovu učit.

Tabulka č. 7 – Je vůbec nutné sexuální výchovu ve školách učit?

Tabulka č. 8 – Rozhovory o sexualitě a dospívání s rodiči.

Tabulka č. 9 – Je láska v životě důležitá?

Tabulka č. 10 – Jsou láska a pohlavní styk stejné pojmy?

Tabulka č. 11 – Jakou formou by se měla sexuální výchova vyučovat.

Tabulka č. 12 – Názor na homosexualitu.

Tabulka č. 13 – Věk počátku pohlavního života.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Výzkum sexuálního chování v ČR: Zdroje informací o sexualitě

Graf č. 2 – HIV a AIDS v ČR, kumulativní údaje, stav k 31. 3. 2016, Národní referenční laboratoř pro AIDS v SZÚ v Praze

Graf č. 3 – Rozhovory o sexualitě.

Graf č. 4 – Vyhledávají mladiství rádi společnost?

Graf č. 5 – S jakým pohlavím si více rozumí chlapci.

Graf č. 6 – S jakým pohlavím si více rozumí dívky

Graf č. 7 – Nejčastější zdroj informací o sexualitě.

Graf č. 8 – Vyhovující počet vyučovacích hodin sexuální výchovy.

Graf č. 9 – Kdo by podle chlapců měl sexuální výchovu učit.

Graf č. 10 – Kdo by podle dívek měl sexuální výchovu učit.

Graf č. 11 – Je vůbec nutné sexuální výchovu ve školách učit?

Graf č. 12 – Baví se rodiče s chlapci o sexualitě?

Graf č. 13 – Baví se rodiče s dívkami o sexualitě?

Graf č. 14 – Je pro mladistvé láska důležitá?

Graf č. 15 – Je pro mladistvé láska a pohlavní styk stejný pojem?

Graf č. 16 – Jakou formu výuky mladistvý upřednostňují.

Graf č. 17 – Náзор chlapců na homosexualitu.

Graf č. 18 – Náзор dívek na homosexualitu.

Graf č. 19 – Jaký věk je podle chlapců nejlepší pro začátek sexuálního života.

Graf č. 20 – Jaký věk je podle dívek nejlepší pro začátek sexuálního života.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Tabulka antikoncepčních metod

Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky ve věku 14, až 15 let

Přílohy

Příloha č. 1 – Tabulka antikoncepčních metod¹⁴⁰

Antikoncepční metoda	Pearl index	Jak často ji musím užívat?	Jsou nějaká omezení této metody?	Kdy nejdříve mohu otěhotnět po přerušení užívání?	Potřebuji lékařský předpis?	Ochrání mne před pohlavními chorobami a HIV?	Mohu tuto metodu užívat při kojení?	Co bych měla o této metodě ještě vědět?
Hormonální antikoncepce Zabraňuje zrání a uvolnění vajíčka (ženské zárodečné buňky) a může také vytvářet nepřátelské prostředí v děloze.								
Kombinovaná pilulka (obsahuje estrogen a progestin)	0,1 – 0,5 (možné ovlivnění lidskou chybou)	Denně po 21 (někdy 28) dnů, vždy ve stejnou dobu.	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vysazení v následujícím měsíci.	ANO	NE	NE	Zpoždění užití o více než 12 hodin může vést k selhání.
Minipilulka (obsahuje pouze progestin)	0,3 - 3 (možné ovlivnění lidskou chybou)	Denně, vždy ve stejnou dobu.	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vysazení v následujícím měsíci.	ANO	NE	ANO	Zpoždění užití o více než 12 hodin může vést k selhání.
Nitroděložní hormonální systém (IUS)	0,02 - 0,2	Předpokládána délka užití je až 3 - 5 let (s možností předčasného ukončení kdykoli v).	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vyjmutí systému v následujícím měsíci.	IUS zavádí a vyjímá lékař.	NE	ANO	Zpočátku po zavedení se mohou vyskytnout nepravidelnosti menstruačního cyklu. Hormon působí převážně lokálně.

¹⁴⁰ Kovář, P. Antikoncepční metody [tabulka]. [online]. [cit. 29. 5. 2016].

Antiko ncepce v náplasti	0,1 – 0,5 (možné ovlivně ní lidskou chybou)	Náplast se lepí jednou týdně po tři týdny, čtvrtý týden se vynech ává.	Mohou být zdravot ní. Je nutno předem konzult ovat s lékaře m.	Po vysaze ní v následu jícím měsíci.	ANO	NE	NE	Zpoždě ní výměn y náplasti o více než 48 hodin může vést k selhání.
Injekčn í antikon cepce	0,1 -0,3	Aplikuj e se jednou za 3 měsíce (přesně ji co 12 týdnů).	Mohou být zdravot ní. Je nutno předem konzult ovat s lékaře m. Metoda není příliš vhodná pro dospíva jící dívky.	Návrat plodno sti po vysaze ní může trvat až rok.	Injekce aplikuj e lékař.	NE	ANO	Mohou se vyskytn out nepravi delnosti menstr uačního cyklu. Až 70 % žen do roku užívání přestáv á menstr uovat.

Podkožní tyčinka (implantát)	0,05 – 1,0	Předpokládána délka užití je až 3 roky (s možností předčasného ukončení kdykoliv).	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vyjmutí tělíska v následujícím měsíci.	Do podkoží vnitřní strany paže vpichuje a vyjímá lékař.	NE	NE	Mohou se vyskytnout nepravidelnosti menstruačního cyklu. Až 40 % žen do roku užívání přestává menstruat.
Vaginální kroužek	0,1 – 0,5 (možné ovlivnění lidskou chybou)	Zavádí se do pochvy na tři týdny, čtvrtý týden se vyjímá.	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vysazení v následujícím měsíci.	ANO	NE	NE	Náhodné vypuzení kroužku mimo pochvu na více než 3 hodiny může vést k selhání.

Nehormonální antikoncepce

Chrání před otěhotněním vytvářením bariér proti spermii, zamezuje jejich pohybu nebo vytváří v děloze nepřátelské prostředí vůči nim.

Mužský kondom	5,0 – 7,0 (možné ovlivnění lidskou chybou)	Nutno použít při každém pohlavním styku.	Oznamte svému lékaři, že máte v plánu užívat tuto metodu.	Pokud nepoužijete kondom, nejste chráněni a před otěhotněním.	NE	ANO	ANO	K dosažení dobré účinnosti a jako ochrana před pohlavními chorobami se musí používat důsledně od počátku do konce pohlavního styku.
Spermicidy (ve formě vaginálních čípků)	4,0 – 8,0 (možné ovlivnění lidskou chybou)	Nutno zavést do pochvy deset minut před	Oznamte svému lékaři, že máte v plánu užívat tuto	Pokud čípky nebo gel nepoužijete, nejste chráněni	NE	NE	ANO	Vhodné kombinovat s jinou antikoncepční metodou

nebo gelu)		každým pohlavním stykem.	metodu.	a před otěhotněním.				(nejlépe s mužským kondomem).
Nitroděložní tělísko (IUD)	0,8 – 2,0	Předpokládána délka užití je až 5 let (s možností předčasného ukončení kdykoliv).	Mohou být zdravotní. Je nutno předem konzultovat s lékařem.	Po vysazení v následujícím měsíci.	Tělísko zavádí a vyjímá lékař.	NE	ANO	Méně vhodné pro ženy, které ještě nerodily.

Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky ve věku 14 – 15 let

Milá studentko, milý studente,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se týká sexuality a sexuální výchovy na školách. Všechny odpovědi jsou formou daných odpovědí, tedy ANO x NE, či A, B, C, D, takže se nemusíte rozepisovat, jen zakroužkujete Vámi zvolenou odpověď. Prosím, abyste odpovídali co nejupřímněji. Dotazník je ANONYMNÍ a proto se prosím NEPODEPISUJTE.

S pozdravem Tereza Janatová ☺

Jsem: žena muž

Věk:

1. Je pro tebe nepříjemné mluvit o sexualitě?

a) ANO

b) NE

2. Vyhledáváš rád/a společnost lidí?

a) ANO

b) NE

3. Rozumíš si více s chlapci, nebo s dívkami?

a) s chlapci

b) s dívkami

c) s obojím pohlavím

4. Odkud nejčastěji čerpáš informace o sexualitě?

a) internet

b) rodiče

c) kamarádi

d) učitelé – škola

5. Myslíš si, že by měla škola věnovat sexuální výchově více hodin než dosud? Pokud ANO, tak kolik hodin týdně?

a) NE

b) 1 hodina týdně

c) 2 hodiny týdně

d) více hodin

6. Kdo by měl sexuální výchovu učit?

a) učitel

b) učitelka

c) lékař – sexuolog

7. Myslíš si, že je v dnešní době internetu a různých médií vůbec potřeba ve škole sexuální výchovu učit? Pokud ano, tak proč?

a) ANO

b) NE, vše vím.

8. Bavíte se doma s rodiči o sexualitě a dospívání?

- a) ANO
- b) OBČAS
- c) NE, JE TO TABU!

9. Je láska v tvém životě důležitá?

- a) ANO
- b) NE
- c) NEVÍM

10. Myslíš si, že láska a pohlavní styk jsou stejné pojmy?

- a) ANO
- b) NE

11. Měla by se sexuální výchova vyučovat odděleně? Chlapci a dívky? Nebo dohromady? Proč?

- a) DOHROMADY
- b) ODDĚLENĚ
- c) NEVÍM

12. Co si myslíš o homosexualitě – gayové a lesbičky?

- a) NEŘEŠÍM TO
- b) JE TO NORMÁLNÍ
- c) ŠPATNÉ, NENORMÁLNÍ

13. V kolika letech by podle tebe měli mladí lidé začít s pohlavním stykem?

- a) 15 let
- b) 16 – 18 let
- c) nad 18 let

Děkuji ☺